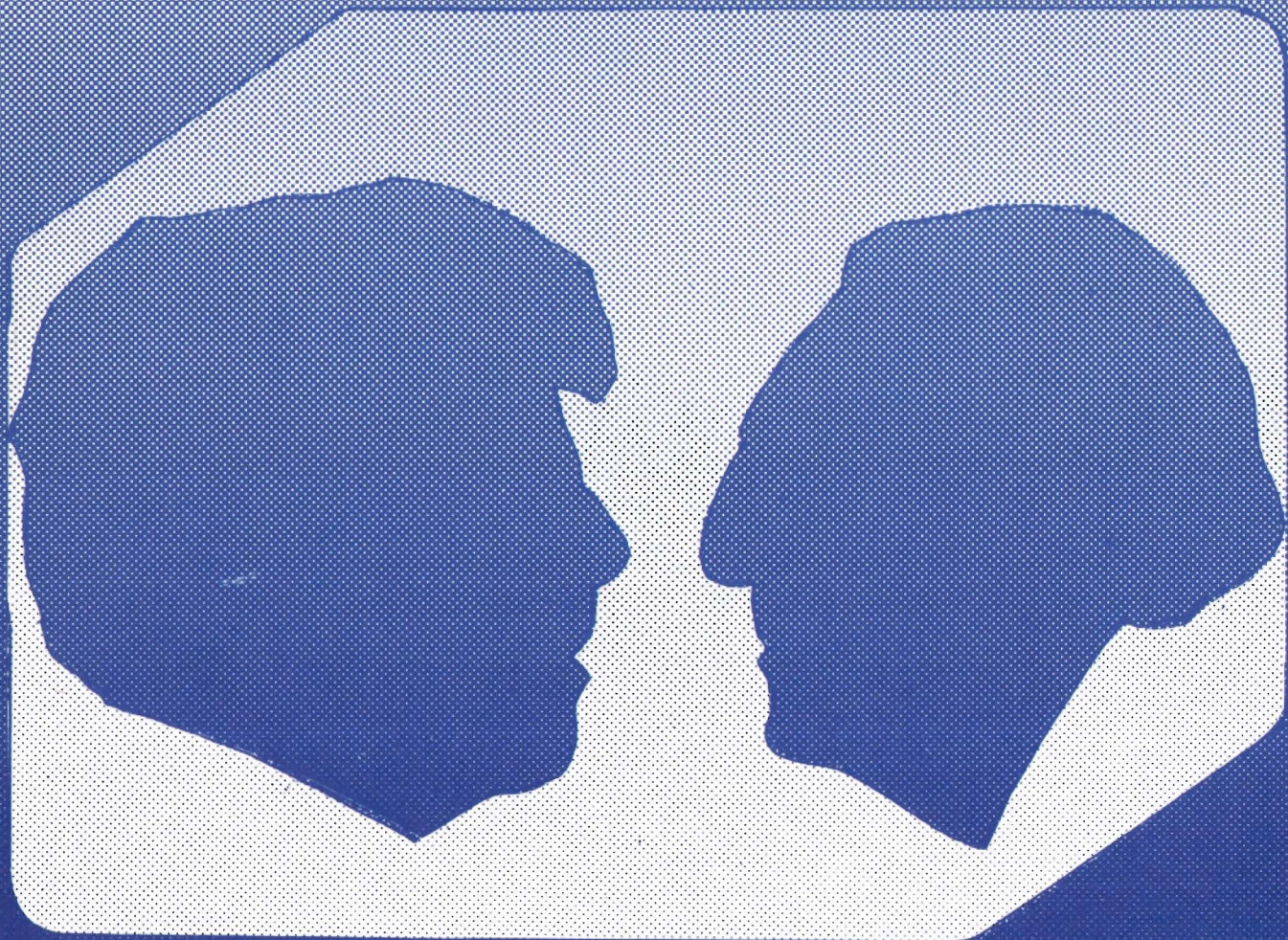

התאחדות
המורים

התאחדות
התלמידים

פברואר '80

ROSTRA

BLAD VAN DE ECONOMISCHE FACULTEIT

JAARGANG 79-80

REDAKTIE

Noor de Bruin
Bert Brunninkhuis
Rob de Klerk
Hans Soons
Jos Willenborg
Mic van Wijk

ADRES

Jodenbreestraat 23
kamer 1339
tel. 5252497
Amsterdam

Copij naar:

Faculteitsbureau
kamer 2141

Adreswijzigingen:

Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23

Advertenties:

bij voorkeur
schriftelijk of
5252497 of
020 - 249175

COVERDESIGN

Dick van Hell

DRUK

Drukkerij Kaal
Nieuwe Herengracht 61

Dit keer naar onze mening één van de betere nummers. Als u de voorplaat bekeken hebt, zult u zich wellicht afvragen aan wie die twee hoofden toebehoren. Kuifje en Adam Smith misschien? Nee, u heeft het mis. Het zijn de professoren Venekamp en Verburg, die door Bert en Noor aan de tand zijn gevoeld in verband met de wisseling van het voorzitterschap van deze faculteit.

Jos en Hans reisden af naar het verre Lelystad om onze exportier de heer van Asselt een bezoek te brengen. Mic doet, drie pagina's lang, verslag van een uitvoerig bezoek aan de Bijenkorf. Drs. Rob de Lange laat weinig heel van het sektorstructuurbeleid van de regering. Piet de Vrije bekijkt wederom de situatie aan één van de economische faculteiten in ons land: het katholieke Tilburg moet het deze keer ontgelden. Onze column-vuller is deze keer drs. de Beus, die de homo-economicus nader ontleedt. Verder hebben een aantal van ons zich teruggetrokken om enige boeken voor u te lezen en te recenseren.

En dan iets anders. Piet de Vrije en Auke Uilkema hebben de redactie van Rostra vaarwel gezegd; zij gaan weer hard aan de studie. We zullen hen beiden missen: Piet vanwege de enorme hoeveelheid ideeën die hij altijd had; de brede economische kennis en de grote sociale bewogenheid, die ook uit zijn talrijke artikelen duidelijk naar voren kwamen. Auke heeft gedurende meerdere jaren zorg gedragen voor de financiële zaken, een lang niet altijd eenvoudige taak. Onze dank aan beiden is groot.

pag. 3: interview Prof. Verburg
pag. 6: interview Prof. Venekamp
pag. 10: econoor
pag. 11: economische faculteit Tilburg
pag. 13: recensie Schumacher
pag. 14: nieuw geboek
pag. 15: interview van Asslt
pag. 16: bezoek Bijenkorf
pag. 20: sektornota Rob de Lange
pag. 22: column de Beus
pag. 23: projektonderwijs AGE

Op maandag 25 februari a.s. wordt bij de Dokwerker op het Jonas Daniël Meijerplein het feit herdacht, dat 39 jaar geleden Amsterdam in opstand kwam tegen het nazi-regime van Hitler. Vele prominenten en de Rostra-redactie roepen u op om massaal aan deze herdenking deel te nemen.

PROFESSOR VERBURG:

„IK BEN TOCH NIET AFSTOTEND?”

Daar we zo overmoedig waren geweest de afspraak voor het interview op negen uur 's morgens te zetten, arriveerden wij met slaperige oogjes en de bekende schorre ochtendstem bij een reeds zeer wakkere en fitte heer Verburg.

Daarom begonnen met wat simpele vragen, waarop uitgebreide antwoorden mogelijk waren, zodat er even tijd was om m.b.v. de eerste sigaret wat tot onszelf te komen.

Dat uitgebreid antwoorden is iets wat je gerust aan Verburg over kunt laten, dat zal hij wel geleerd hebben tijdens de vele bestuurlijke functies die hij in de loop der jaren heeft vervuld. Bovendien is het een man die zich niet van zijn à-propos af laat brengen. Altijd vriendelijk, maar ondertussen zegt hij alleen maar wat hij kwijt wil en laat hij zich niet verleiden tot het doen van gewaagde uitspraken.

Wij vroegen ons af, hoe men nu eigenlijk dekaan wordt. Dat blijkt nogal moeizaam te gaan, daar er geen enkele hoogleraar of lector is die dit baantje ambiert, het kost nl. nogal wat tijd (Verburg was er zo'n twee dagen per week aan kwijt). Dit was jaren geleden reden om wie niet wil dan maar te dwingen: er werd een anciënniteitsregeling ingesteld, en was je aan de beurt, dan moest je gewoon. Maar op een gegeven moment was de fakulteitsraad hierover (terecht) nogal op zijn ziel getrapt, want die mag officieel een nieuwe dekaan kiezen uit de voorgedragen personen. En steeds werd de raad voor een fait-accompli gesteld; er stond reeds lang van te voren vast wie de uitverkorene zou worden. Reden voor Verburg om het dan nu eens anders te doen. Hij stuurde alle geledingen binnen de faculteit een rondschriften met het verzoek een kandidaat voor te dragen. Er kwamen zowaar enkele namen binnen, maar toen puntje bij paaltje kwam, bleek alleen Venekamp zichzelf 'beschikbaar' te stellen (met hoeveel animo hij dat gedaan heeft, kunt u elders in Rostra lezen).

We konden ons Verburg best voorstellen als iemand, die regelmatig de voorzittershamer hanteert: drielidig, beschaafd bruin pak;

dikke sigaren rokend (in de grote asbak op zijn bureau prijkten om negen uur 's morgens reeds enkele forse peuken); eerbiedwaardige grijze lokken en een rustige, doch tot luisteren dwingende manier van spreken. Geen man voor heftige, emotionele discussies. Volgens eigen zeggen had hij dan ook "eigenlijk geen problemen, nee" gehad ten tijde van zijn bewind.

LEGITIEM OF NIET?

Maar wij hadden ook zo onze informanten: het was ons bekend, dat er ten aanzien van het studentenlidmaatschap van het vakgroepbestuur wel degelijk moeilijkheden gerezen waren tussen hem en de studenten. Verburg: "Langdurig en omvangrijk was de problematiek van de vertegenwoordiging van studenten in de vakgroepen, waar ik me op het standpunt gesteld heb, dat we een regeling moeten maken waarvan je redelijkerwijs kunt zeggen dat hij binnen het kader van de wet valt. De oorspronkelijke regeling vond ik zodanig daarmee in strijd, dat ik zwart op wit gesteld heb: als die aangenomen wordt, draag ik hem voor vernietiging voor, want je krijgt achteraf grote bestuurlijke problemen. Dat heeft men gerespecteerd."

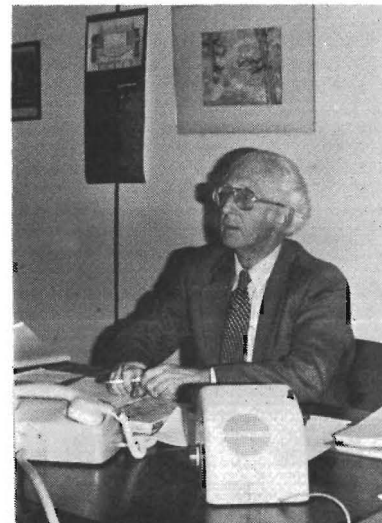
In de uiteindelijke regeling kan ik me wel vinden, hij balanceert op de grens van het niet-legitieme. We hebben samen een ontwerp-regeling gemaakt, aan het College van Bestuur voorgelegd, er commentaar op gehad, en nu durf ik die regeling wel aan. Komt men nu vanuit de vakgroepen met bezwaren, dan kan ik hen wijzen op de goedkeuring van het CvB. In de oorspronkelijke regeling zou dit niet haalbaar geweest zijn. Er zullen nog wel probleempjes uit voort komen, maar dat merken we dan wel."

U heeft er waarschijnlijk weinig of niets van gemerkt, maar op 1 januari 1980 heeft er een machtswisseling binnen het dekanaat van onze faculteit plaatsgevonden.

Prof. Verburg (bedrijfshuishoudkunde: interne organisatie), die drie jaar lang dekaan is geweest, heeft plaatsgemaakt voor Prof. Venekamp (statistiek).

Even voor een beter begrip: dekaan betekent voorzitter van de faculteit. Dus tevens voorzitter van de fakulteitsraad en voorzitter van het dagelijks bestuur van de faculteit.

Deze gebeurtenis was voor Rostra reden, om eens met beide heren een gesprek te hebben, waarvan u het verslag vindt op deze en volgende pagina's.

Verburg zal daar overigens zelf weinig van merken, het is Venekamp die eventuele protesten op z'n bord krijgt.

Heeft Verburg niet te veel overwicht op bv. de studenten binnen de fakulteitsraad en het fakulteitsbestuur, gezien zijn hogere leeftijd en dus grotere ervaring en kennis; en kan daar dan geen misbruik van gemaakt worden?

"Dit is in zekere zin waar, doch het zijn geen jongens die over zich laten lopen. In een aantal gevallen wéét je meer: van regelingen, meer deskundigheid, doch hiervan heb ik naar mijn mening geen bewust gebruik gemaakt. Misschien wel onbewust...."

Maar die studenten zijn in het algemeen zeer goed op de hoogte en in sommige gevallen hebben ze meer kennis van zaken dan menig docent-lid van de Raad.

Ik heb trouwens altijd fijn met studenten samengewerkt. Er bestonden wel verschillen van mening, andere inzichten, maar zonder dat zou het erg saai zijn geworden!"

Een schouderklopje voor Actie- en Werkgroepers. Overigens vindt Verburg wel, dat een dekaan niet, zoals nu, benoemd moet worden voor drie jaar, maar dat hij afzetbaar moet zijn. Het zou een goede zaak zijn als de fakulteitsraad een motie van wantrouwen aan kon nemen en deze zou kunnen effectueren.

LAST VAN PAIS?

We konden het natuurlijk niet laten, te informeren of Verburg veel last heeft gehad van zijn ex-kollega Pais en de steeds strakker wordende richtlijnen uit Den Haag. Hij laat zich hier voorzichtig over uit: "Wel..., ik vind het bv. niet juist, dat de minister een aantal verzoeken om het experimenteerartikel toe te passen niet meer gehonoreerd heeft. Zijn argument was: 'we zitten nu vlak voor een definitieve wetgeving; het experimenteerartikel was bedoeld om met verschillende varianten aan het werk te gaan teneinde ervaring te krijgen voor de definitieve wetgeving. De laatste twee jaar heeft het experiment geen zin, dus laat ik het niet toe'. Dat vind ik een overweging, die nergens op slaat; we kunnen in goed mondeling overleg best tot een afwijkende structuurvorm komen."

Over naar de machtswisseling binnen het dekanaat. Verschil tussen Verburg en Venekamp?

"In essentie niet, omdat je als faculteit (en dus als dekaan) maar beperkte speelruimte hebt. Er is een gevestigd patroon van verhoudingen en regelingen, en daar ga je niet aan tornen.

De verschillen zullen meer liggen in bv. een andere manier van vergaderingen leiden."

Welke gevolgen het dekaan-zijn voor een hoogleeraar als Verburg heeft gehad was voor ons overduidelijk zichtbaar. Aan het opruimen van zijn bureau was hij vast gedurende enige tijd niet toegekomen: er lagen her en der verspreid stapels boeken, waarvan het merendeel ongelezen of soms zelfs nog verpakt was. Dat is

ook één van de redenen waarom Verburg het best prettig vindt nu weer wat tijd te hebben: bijhouden van vakliteratuur behoort weer tot de mogelijkheden.

Ook trouwens het beoefenen van één van zijn hobbies: tennissen.

"Ik doe dat slecht, maar het is voor m'n plezier. Verder lees ik graag detectives. Die zijn relatief goedkoop, en daarom kun je er een heleboel lezen."

We hadden dus het verkeerde boek voor hem meegenomen; noewel: op de tennisbaan zijn ook Opwaaiende Zomerjurken te zien, dus een beetje in de richting was het wel.

Een weinig begeerd baantje dus, dat dekanaat. Wat vond Verburg ervan, nu hij kan terugkijken op die drie jaren?

Wij kregen de indruk, dat hij er best tevreden over is. Hij was voornamelijk bezig met een ontegenzeggelijk hoeveelheid vergaderingen; het voorbereiden daarvan; het lezen en schrijven van brieven; het opstellen van nota's en het houden van besprekingen met individuele mensen.

Je bent als dekaan voorzitter van de faculteit en uit dien hoofde bij veel bestuurlijke zaken, zoals begrotingen en formaties betrokken. Verburg zelf maakte, omdat het grootste deel van zijn normale werk ook doorging, alles bij elkaar genomen nogal eens wat overuren. Waar hij het overigens niet moeilijk mee heeft gehad.

KOMMISSARIATEN

Naar aanleiding van het recente geharrewar rond nevenfuncties van hoogleraren vroegen wij Verburgs mening hierover. Het was ons bekend, dat hij zelf ook buiten-fakultaire activiteiten ontplooit: commissaris van een tapijtfabriek; lid van de docentenraad van de Stichting interakademiale opleiding Organisatiekunde en incidenteel geeft hij nog wel eens (organisatie-)adviezen.

"Wat ik vind van een hoogleeraar met veel commissariaten? Dat kunt u vinden in de regeling die wij gemaakt hebben over nevenfuncties, en die voor een groot deel door mij geconcipeerd is.

Ten eerste moet het aantal nevenfuncties beperkt zijn; ten tweede moet iedereen, die nevenfuncties aangeboden krijgt toestemming hebben van het College van Bestuur. Dat gaat via het fakulteitsbestuur, dat zich ervan overtuigt, dat de vakgroep met de eventuele aanvaarding van die functie instemt.

Ik ben in principe geen tegenstander van nevenfuncties: er kan een nuttige aanwending van kennis naar buiten toe zijn. En andersom kun je praktijkgevallen gebruiken bij bv. je kolleges. Maar primair staat toch je werk als hoogleeraar, dat gaat voor. Iets anders is, dat je in nevenfuncties bezig bent met een vorm van maatschappelijke dienstverlening. Men tracht de omvang daarvan te kwantificeren en door te berekenen.

Neem bv. mijn werk als voorzitter van een sub-kommissie van de SER. De tijd die ik daaraan besteed, zou de universiteit in rekening moeten kunnen brengen bij Economische Zaken, bv. door die tijd om te zetten in formatieplaatsen."

Als dat zou kunnen! Want behalve Verburg zitten bv. Goedhart en Driehuis in de SER en dat zou best eens wat op kunnen leveren.

Aansluitend hierop de aanwezigheidscontrole van wetenschappelijk personeel. Nodig of niet?

Verburg gaat ervan uit, dat je bij tijd en wijlen thuis moet kunnen werken, dat moet mogelijk blijven. Maar dan is er wel een outputcontrole nodig: laat maar eens even zien wat je thuis uitgebreed hebt. Hij wil niet ontkennen, dat er een zeker misbruik van de vrijheid gemaakt wordt, maar "de suggestie is gedaan, dat dit een enorme vlucht genomen heeft, en dat vind ik onzin."

We worden op dat moment (niet voor de eerste keer) onderbroken door een onzekere klop op de deur. Een student, die tentamen komt afspreken. Het valt ons op, met welk groot enthousiasme Verburg naar zijn agenda rent en met duidelijk plezier een datum vastlegt. De student was wat minder enthousiast.

Als Verburg goed en wel weer zit, vraagt hij wat lacherig: "Die onderbrekingen komen toch niet allemaal in Rostra, hè?". Nee, niet allemaal.

DE GROTE APATHIE

Wat vindt hij eigenlijk van de huidige student; je hoort tegenwoordig zo vaak over 'de grote apathie', de moetheid van de jaren zeventig?

"Ija, apathie wil ik het niet noemen, er is wel degelijk belangstelling, maar ik denk dat er drempels zijn. Aktiveren van studenten is inderdaad wel moeilijk, dat merk je ook in het onderwijsproces. Bij een kleintentamen-kollege moet je ontzettend trekken om respons te krijgen." Dat is zo. Noor was erbij. Reden voor Verburg om vertwijfeld aan haar te vragen: "Gek is dat; ik ben toch niet afstotend?". Nu we er bij stilstaan, nee hoor, we hebben niet de indruk. De zorgelijke rimpels verdwijnen op slag.

Zijn stelling is, dat we allemaal volwassen mensen zijn, die het zelf maar moeten weten. Hoewel hij wel vindt, dat je als student je kans moet pakken om te vragen wat je weten wilt. En "is dit nu de jonge generatie, die vol dadendrang moet zitten?" We geven toe, 't is nu heel wat kalmer dan tijdens de Maagdenhuis-jaren.

Op onze vraag of hij het in dit licht ook niet teleurstellend vindt, dat slechts 35 à 40 studenten zich hebben aangemeld voor het vakgroep-lidmaatschap, antwoordt hij bevestigend, maar laat daar onmiddellijk op volgen dat we dan weer aardig quitte staan. Aan de ene kant weinig belangstelling om dekaan te worden, aan de andere kant weinig animo om in een vakgroep zitting te nemen. "Dat bewijst toch ook wel, dat we hier op de fakulteit eigenlijk bij elkaar zitten voor onderwijs en onderzoek. Het bestuurlijke is niet het primaire aandachtsveld, noch van docenten, noch van studenten."

Dat er ook slechts twee studentengroeperingen, Aktiegroep en Werkgroep, op deze fakulteit zijn is een gegeven, dat hij jammer vindt, maar waar hij best mee kan leven. Jammer, omdat daaruit volgt, dat de opkomstpercentages bij verkiezingen vrij laag zijn: wie niet op één van beide partijen wil stemmen, stemt dan maar niet, in plaats van bv. een derde partij op te richten.

Overigens vindt Verburg het een goed iets, dat studenten tot op het hoogste niveau meepraten. Waar hij wel fel tegen is, is het one man-one vote systeem: "dat wordt een chaos, het

is geen systeem om een organisatie te besturen."

Bang voor overheersing van docenten door studenten (ver in de meerderheid)? "Nee, dat niet zozeer, maar demagogie gaat dan een rol spelen; de meest welbespraakten trekken dan de stemmen naar zich toe.

Voor het bestuur van een organisatie moet je een getrapte bestuursvorm hebben, met een paritaire vertegenwoordiging.

Daarnaast zijn er praktische bezwaren aan het one-one systeem: veel meer vergaderwerk, geweldige papierwinkel, noem maar op."

Over zijn toekomst doet Verburg nooit stellige uitspraken, want maar al te vaak blijken die niet uit te komen. "Of ik tot m'n zeventigste hoogleraar blijf? Ik weet het niet... Waarom ik 'nee' heb gezegd

toen ik voor Rector Magnificus gevraagd werd? Nou, omdat ik vind, dat ik al genoeg bestuurlijke bijdragen geleverd heb. Als ik in de toekomst nog een keer gevraagd wordt, verwacht ik wel dat ik weer nee zal zeggen. Nu zou ik in ieder geval weigeren.

Kijk, ik kan alleen maar zeggen, dat ik het dekaanat met erg veel plezier vervuld heb, dat meen ik echt. Ik vind het heel goed, dat iemand anders het nu eens een paar jaar doet, maar ik heb er geen spijt van dat ik het drie jaar gedaan heb. Toch ben ik blij, dat ik wat anders kan gaan doen. Ik ga me meer op het onderwijs richten en lekker bijlezen."

Enkele dagen na dit gesprek maken we via de secretaresse een afspraak voor het maken van exclusieve foto's door onze hoffotograaf. Nadat we Verburg meerdere malen waren misgelopen, konden we hem dan eindelijk in zijn kraag grijpen. En toen zagen we hem voor het eerst wat zenuwachtig: vijf minuten naar het vogeltje kijken is moeilijker dan een twee uur durend interview geven.

NdB, BB
foto's: HS

Ten tijde van dit interview was nog niet bekend, dat de heer Goedhart intussen is afgetreden als kroonlid van de SER, en vervangen is door Prof. Dr. C.K.F. Nieuwenburg.

Welke afstuderende bedrijfseconoom m/v denkt aan een marketingfunctie bij Unilever?

Een goed idee, gezien het aantal boeiende mogelijkheden binnen het concern.

Een korte toelichting maakt dat snel duidelijk. Van het totale pakket merkartikelen in Nederland neemt Unilever een fors deel voor haar rekening. Veel namen zullen u bekend in de oren klinken, zoals Blue Band, Becel, Omo, All, Unox, Iglo en tientallen anderen. Marktleiders vaak, die hun plaats op het winkelschap snel verruilen voor gebruik in het huishouden.

Om deze produkten op hun levensweg adequaat te kunnen begeleiden, beschikt Unilever over een 40-tal zelfstandige werkmaatschappijen in Nederland, elk verantwoordelijk voor haar eigen produkten. (Achter de schermen klopt daar het hart van een hooggekwalificeerd marketingapparaat, waarin alle activiteiten rond de produkten gecoördineerd, begeleid en bijgesteld worden vanaf de fase voor introductie tot en met consumptie.)

Mocht u een marketingfunctie bij een van onze ondernemingen ambiëren, dan krijgt u een bijzonder boeiende job. U bent dan namelijk betrokken bij het concipiëren en uitvoeren van beleidsplannen, die de levensloop van een produkt bepalen.

Van bestaande, maar ook van gloednieuwe. U werkt nauw samen met onder andere produktontwikkeling, produktie, inkoop, marktonderzoek, het reclamebureau en de bedrijfseconomische afdeling. Een uitstekende, eigen marketingopleiding in de vorm van seminars traint u daarbij in de specifieke kanten van uw functie.

Als deze korte schets uw belangstelling wekte, willen wij u graag ontmoeten. Oriënterend wederzijds en geheel vrijblijvend uiteraard. Een afspraak voor dat eerste gesprek maakt u met drs. K. de Boer 010-644248.

Unilever omvat een indrukwekkend aantal werkmaatschappijen. In 75 landen staan haar medewerkers midden in het dynamische marktgebeuren van alledag. Dit biedt de goede manager hoogst interessante kansen in een veelzijdig concern. Indien u behoefte heeft om geïnformeerd te worden over andere mogelijkheden bij Unilever, dan kunt u vanzelfsprekend eveneens contact opnemen. Belt u dan: 010-644232.

 Unilever

PROFESSOR VENEKAMP

„OH, DAN HAD U SAMEN MET MIJ KUNNEN SPELEN.”

"Nou ja, ik weet het eigenlijk niet", klinkt het aan de andere kant van de lijn, "is dat nu allemaal wel nodig, direkt al een interview?".

Daarom nu, 14 dagen later, een bescheiden kloep op de deur van kamer 3180. Hij doet zelf open, verwelkomt ons en verontschuldigt zich voor zijn zware verkoudheid. Vervolgens overlegt hij met zichzelf, waar we het beste kunnen gaan zitten en laat tenslotte de niet zo moeilijke keuze aan ons.

De langspeelplaat met muziek van Satie neemt hij verlegen aan, mompelend, waar hij dat aan te danken heeft. Er klinkt verwondering door over de keuze. Het is alsof hij zeggen wil, "waar doen jullie het van", maar zegt: "dat hadden jullie niet moeten doen".

We zitten tegenover professor Venekamp, sinds 1 januari jl. de nieuwe dekaan van de Economische Faculteit, alwaar hij sinds 1957 statistiek doceert, eerst als buitengewoon lector en vanaf 1971 als gewoon hoogleraar. Langzaam pratend en bedachtzaam formulerend: "Ja, het lijkt wel of ik minister geworden ben. Meteen al een interview. Het is allemaal zo plechtig, hé?". Hij voegt er nog aan toe, dat Rostra ongeveer acht jaar geleden zijn doopceel ook nog gelicht heeft.

"Van huis uit ben ik econoom. Ik ben economie gaan studeren in 1939. Vanwege de oorlog en het feit, dat mijn geld op was, ben ik na mijn kandidaats gaan werken op een organisatiebureau en heb mijn doktoraal in de avonden voorbereid. In 1948 kwam er een baantje vrij aan het bureau voor de Statistiek van de gemeente Amsterdam, bij - toen nog lector- de Wolff.

Daar heb ik, kun je zeggen, de economische statistiek voor de stad opgebouwd en uitgewerkt. Daarnaast heb ik een aanzet gegeven voor de economische planning, hetgeen resulteerde in de oprichting van de afdeling Economische Zaken, welke mede door de toenmalige wethouder den Uyl inhoud kreeg".

Even stopt de monoloog. De verstopte neus bemoeilijkt het praten. Zorgvuldig wordt het euvel verholpen. Met de ellebogen steunend op de stoelleuning plant hij zijn vinger-
toppen tegen elkaar. Direkt daarop: "Waarom ik dekaan wilde worden? Nou, ik wilde eigenlijk helemaal, maar het is de derde keer, dat ik benaderd ben. In 1974, toen Ankum dekaan werd, had ik een goed excuus, ik zat met een sterk groeiende vakgroep.

In 1977 werd Verburg dekaan. Hij oefende in 1979 zoveel aandrang op me uit, dat ik nu niet meer kon weigeren. Hoewel ik me blijf afvragen, of het als voorzitter van deze grote vakgroep wel verantwoord is. Dat voorzitterschap neemt veel tijd in beslag, want er zijn natuurlijk allerlei problemen en dat baantje kan ik niet kwijft".

Vanaf september heeft Venekamp zich als leerling-dekaan beschouwd, ter voorbereiding op een functie, die hij als niet gemakkelijk bestempelt. Zijn voorganger ziet hij als een heel goede leermeester.

Hij heeft iets verlegens over zich en blijft naar woorden zoeken, ondanks zijn 57 jaren. Dat komt vertederend over, reden waarom gerichte vragen nog even achterwege blijven. "Op Economische Zaken ben ik weer voor 90% econoom geworden. Dat is een hele rijke tijd geweest, rijk aan ervaring en zo. Toen ook heb ik mijn proefschrift voorbereid".

Natuurlijk heeft hij al vele bestuursfuncties vervuld, hoewel hij die lager inschat dan "zo'n gewichtige functie als het dekaanat". Een voordeel is ook, dat het faculteitsbureau sinds de komst van de heer Cozijn uitstekend draait. Daarnaast heeft de nieuwe secretaris van het faculteitsbestuur, de heer Van Slijpe, zich al ingewerkt.

Doch het feit, dat secretaris en dekaan uit dezelfde vakgroep komen (een coup van statistiek ?), heeft Venekamp doen aarzelen toe te stemmen in het aanvaarden van zijn nieuwe functie: "van Slijpe is hoofd van de sectie wiskunde binnen onze vakgroep, welke door onze komende bezigheden dus een fikse aderlating ondergaat. Daarom vind ik ook, dat de Faculteitsraad ietsje te fel uithaalde, toen de bijscholing van de wiskunde-deficiënten aan de orde was. Deze stoomcursus betekent een aanzienlijke belasting en behoort niet tot de eigenlijke taak van de universiteit. Wij zijn nu gedwongen zowel de A-als de B-stof twee keer te doceren. Andere vakgroepen kunnen die pakketten omwisselen, wij niet".

PRIVÉ -OFFER

Het dekaanat kost volgens Verburg veel tijd, gemiddeld twee dagen per week. Die tijd moet ergens aan onttrokken worden, aan onderwijs, aan onderzoek of aan de mondelinge tentamens, waarop vele statistiek-kneusjes mogen proberen een tijd van frustraties af te sluiten. Kortom, de nieuwe dekaan zal aan een aantal zaken niet meer toekomen. "Wou, dat is een kwestie van organiseren, hé, dat heb ik wel geleerd. Mijn privé-tijd is altijd al beperkt geweest. Wat ik daarvan nog heb, daar blijf ik af. Mijn vrouw heeft ook rechten. Gemiddeld zijn er voor mij per/dag ongeveer 10 goede werkuren. Ik denk, dat het eigen onderzoek wat in de knel zal komen en dat ervaar ik als een offer". Hij gaat verzitten en vervolgt: "Ik zou er niet om getreurd hebben, wanneer een ander dekaan geworden was, maar ja, ze komen heus nog wel aan de beurt".

Met enige spijt stelt hij vast, inmiddels te behoren tot de senioren onder de docenten. Hij ervaart dat des te meer, omdat hij al zo'n 40 jaar, vanaf het begin van zijn studententijd, de Economische Faculteit goed kent, we mogen wel zeggen, van binnen en van buiten. "Nee, ik ben niet van plan tot mijn zeventigste hoogleraar te blijven. Ben je eenmaal 65, dan neemt de flexibiliteit wellicht wat af, je kunt moeilijker

nieuwe stof tot je nemen en een aantal ontwikkelingen minder gemakkelijk volgen. En dat vind ik nogal belangrijke zaken. Daarbij komt, dat er in mijn vak een tamelijk sterke ontwikkeling in de mathematische richting plaatsvindt". "Wél hoopt hij na zijn 65e nog bestuurlijk bij te kunnen dragen aan de faculteit: "wordt er een beroep op me gedaan, dan zal ik geen nee zeggen".

De universiteit is de afgelopen jaren sterk veranderd. Wanneer we hem vragen, dat gegeven nader te concretiseren, valt er een korte stilte. Hij neemt een pen in zijn mond, laat zijn kin op zijn borst zakken en kijkt even ongeïnteresseerd onder de tafel. Dan: " de jongeren zijn totaal anders, elk vergelijk met mijn studententijd bijvoorbeeld is onmogelijk. Ik zie het bij mijn eigen kinderen, vooral de jongsten. De universiteit moet meegaan, net als de jongeren open zijn en open staan. Je moet je daarin kunnen bewegen en mogelijkheden hebben. Dát is gunstig en vormend voor de student. En dat had je destijds niet".

Opnieuw klinkt er een ondertoon van spijt door: "zelf heb ik geen goed studentenleven gehad. De tijd was er niet naar. Ik ben wel economie gaan studeren, maar had eigenlijk iets anders willen doen. Dat betekende in de praktijk, dat je aan dat andere toch meer tijd besteedde. De oorlog heeft dat verhinderd. Na de oorlog kreeg economie de voorkeur, omdat ik moest gaan werken. Ja, dat andere heeft met muziek te maken, hoe weten jullie dat eigenlijk? Ik zie met veel plezier, dat mijn twee jongste kinderen voor de muziek gekozen hebben en doen, wat ik destijds graag wilde. Het gevoel en de aanleg zit er dus wel in, hé?".

De economiestudie is de laatste jaren veel onpersoonlijker geworden: grotere aantallen studenten, méér docenten en strakkere studeschema's. De contacten tussen docenten en studenten zijn daardoor sterk afgenomen. "Wat ik aan contacten met studenten kan opbouwen, is niet veel. In de propaedeuseraad zie ik een aantal van hen regelmatig. In de doktoraalfase heb ik weinig studenten, het persoonlijke contact is daardoor wat frequenter, maar de periode is zo kort. Ook vroeger was er een zekere afstand. Je zat achter een kathedraal, vervolgens was er een hele ruimte en dan pas kwamen de studenten; als het college beëindigd was, vroeg ik me altijd af of ik gedag moest zeggen en liep naar de docentenkamer. Goddank is dat voorbij. In zoverre is er nu minder afstand. Destijds waren er echter veel minder studenten. Door de grote aantallen nu is er een hele laag medewerker tussengeschoven. Die onderhouden de contacten".

Hoe de kersverse dekaan zich zal gaan opstellen, wordt duidelijk, wanneer we hem vragen naar zijn voorganger: " Ik vind, dat Verburg het goed gedaan heeft. De openheid in het bestuur is bevorderd. Het is me opgevallen, dat de besluiten van de Faculteitsraad goed zijn bewaakt en ten uitvoer gebracht, daar waar ze werden aangevallen. Dat is belangrijk, ik wil hem daarin wel volgen. Ja, vanzelfsprekend binnen het kader van de wet, dat hoort nu eenmaal zo ".

Over situatie, waarin docenten en studenten het een zijn, maar komen te staan tegenover regelingen van hogerhand, met name uit den Haag, zegt hij: " Het zou me niets verbazen, als zich dat inderdaad voordoet en ik met Pais van mening verschil. We hebben veel met elkaar ge- en bediscussieerd. Politiek gezien zijn we wel wat verschillend en dat mag ook wel, dacht ik ".

GENERATIEKLOOF

Venekamp heeft dikwijls aan de basis gestaan van een aantal ontwikkelingen binnen de faculteit en daarbij standpunten ingenomen, die soms niet ver van die van studenten verwijderd waren. " Met studenten verschil ik echt wel van mening. Er spelen leeftijdsverschillen, andere inhoudelijke opvattingen en diverse politieke inzichten. Dat kan en mag allemaal, gelukkig. Ik denk, dat ik de ontwikkelingen wel heb kunnen volgen en hoop, dat ik dat kan blijven doen. Het vereist een zekere flexibiliteit". Of het een voordeel is daarbij, zelf Kinderen te hebben? " Ja, dat speelt sterk mee. Kinderen nemen geen blad voor de mond, je zelfkennis wordt groter en je autoriteit staat daarbij wel eens op de tocht ". Eigenlijk maar goed ook, opvoeden is een zaak, die van beide kanten komt.

Over de democratisering, die de laatste tien jaar zijn intrede heeft gedaan, is hij kort: " Het is niet onprettig, maar je moet het niet te overdreven doen en bestaande ervaringen inbouwen. Ik meen, dat de student daar ook oog voor heeft. Hij komt om te leren en zich te vormen, dus ook in het bestuurlijke vlak zal hij dit willen ondergaan ".

HET VAK

Statistiek is een inherent onderdeel van de economiestudie, doch vormt voor velen een struikelblok. Wanneer bij een schriftelijk tentamen meermalen een onvoldoende is gescoord, bestaat er de mogelijkheid om bij Venekamp een mondeling tentamen af te leggen. De ervaringen daarmee zijn gunstig: de kans om te slagen wordt alom groter geacht, beide ondergetekenden kunnen dat volmondig beamen. Op het tijdstip van het mondeling is men al een behoorlijke tijd met statistiek bezig en kan mondeling soms toelichting geven en ~~gemaakte~~ fouten corrigeren. Maar de benadering van de hoogleraar op het mondeling wordt algemeen positief beoordeeld. Het geknakte zelfvertrouwen wordt door hem niet verder aangetast, doch door zijn relativerende instelling juist opgekrikt. Over het moeilijke van statistiek zegt hij: " Statistiek vereist een bepaalde filosofie, waar velen moeite mee hebben. Ze komen niet verder dan een 5 en doen de andere vakken toch heel behoor-

lijk. Dan moet ik trachten ze over de streep te halen. Maar we moeten wel een kennis eisen, die internationaal gebruikelijk is. Dat betekent, dat je extra zorg moet hebben voor mensen, die echt moeite met dit vak hebben en ik denk, dat we daar in de vakgroep aardig in slagen".

Venekamp vindt niet, dat het vak overdreven moeilijk is, doch onderkent, dat probleem van de vele onvoldoendes op alle faculteiten voorkomt. De voornaamste oorzaak daarvoor is volgens hem echter niet gelegen in de bijzondere filosofie, doch in de studiemethode, die de student er op na houdt: " Ik denk, dat de eerstejaars, net als ik trouwens vroeger ook, niet regelmatig genoeg werken. Men onderschat het vak. In de werkgroepen is er na een week of vijf altijd een inzinking waar te nemen. De aandacht verslapt, de afwezigheid neemt toe. Meestal stop ik dan een week. In die tijd vindt wat repetitie plaats, wordt de kennis op peil gebracht en vermindert het aantal glazige ogen. Wat ik in die tijd dan doe? Nou, gewoon een beetje op vakantie of zo. Daarna groeit de betrokkenheid, vooral doordat het tentamen nadert en dan wordt het pas leuk ".

of de semesterblokken hierin verandering kunnen brengen ".

Herhaald wordt, dat de vakgroep er alles aan doet de omstandigheden voor de student te optimaliseren. Het moeilijke, compacte boek van Rijken van Olst is afgeschaft, omdat het zich niet leent voor zelfstudie, wat vooral voor avondstudenten belangrijk is. Het feit, dat het dekaanat een gedeelte van zijn werkweek zal gaan opeisen, betekent niet, dat studenten daarvan nadeel gaan ondervinden. Gepoogd wordt, hiervoor intern een oplossing te vinden.

QUATRE -MANS

Zoals gezegd, beoefent Venekamp actief de muziek. "Ik heb nog steeds pianoles, doch veel te weinig tijd daarvoor. Oh, speelt U ook? (tegen Noor). Wat jammer, dat dit gesprek niet bij mij thuis plaatsvindt. Dan had U samen met mij kunnen spelen.

Voor de werkgroepaanpak heeft vooral Venekamp sterk gepleit. De studenten praten méér en het valt eerder op of ze de stof al dan niet begrijpen. De hoorcolleges ziet hij als ondersteuning van de werkgroepen. Het cruciale punt is echter de regelmatige studie, iets, wat hij sterk wil en tracht te bevorderen. " Ja natuurlijk wil ik dat; studenten zijn net als koeien, je moet ze voortdurend laten herkauwen. De verantwoordelijkheid ligt primair bij hen. Hebben ze van te voren de stof bekeken, dan halen ze het maximale rendement uit mijn hoorcollege, anders hollen ze er achteraan. Het laatste is helaas met de meesten het geval. In zoverre beantwoordt het blokssysteem niet aan zijn doel en ik heb er zo mijn twijfels over,

ik heb thuis een vleugel en speel af en toe quatre-mains met mijn zoon. Dat is één bonk muziek. Tot voor kort heb ik het altijd kunnen presteren mijn kinderen bij te sloffen, maar laatst rolde ik eruit, een triomf voor hen natuurlijk! ".

" Aan lezen kom ik minder toe. Je leest beroepshalve toch al zoveel. Maar wanneer ik lees, is dat meestal over muziek. Ik heb nu net brieven van Mozart onder handen. Ja en verder begin ik elke dag met een wandeling van een uur, nee, geen jogging. Ik loop graag en veel in het veld, samen met de hond. Die vindt dat óók leuk, tenminste, dat zegt ie altijd ".

Nevenfuncties buiten de universiteit vervult hij weinig. Zojuist is er een interacademisch project over winkelconcentraties afgesloten. Dat heeft geresulteerd in een aantal aanbevelingen om te komen tot een goede winkelplanologie.

Voor commissariaten is er in zijn leven geen plaats. Na enig aandringen: "Laten we er het maar op houden, dat dat principieel is, niet zozeer een kwestie van gebrek aan tijd. Ik ben er overigens diverse malen voor benaderd".

De hoogleraarsfunctie is geheel veranderd en volgens hem in bepaalde opzichten sterk verzwaaard: "Er is veel meer tijd nodig voor bestuurlijk werk, de organisatie is veel complexer geworden. Vroeger lag dat anders: één keer per maand vergadering van de faculteitsraad, een enkele commissie ad hoc, anderhalve assistent en daar bleef het bij. Destijds hoorde ik een college zeggen: we werken in een paradijs, behalve college geven en examens afnemen. Dat kun je tegenwoordig niet meer zeggen".

Toch kan het naar zijn mening nodig zijn buitenuniversitair werk te doen om voeling te houden met de praktijk. Daarin wordt men geconfronteerd met problemen zoals meningsverschillen over de constructie van het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie, hetgeen een ingewikkelde zaak is. "Het aardige is, dat daar voor de universiteit leuke dingen uit voortkwamen. Eén van mijn medewerkers heeft er zijn promotie-onder-

werp in gevonden, een ander publiceerde erover en bovendien leverde het stof op voor de doktoraalcolleges. Een aardige interactie dus tussen werk en nevenfunctie".

Een aimabel mens, professor Venekamp. Iemand, die zich duidelijk profileert, doch graag wat op de achtergrond blijft en een hekel heeft aan publiciteit. Dat laatste heeft hem

er niet van weerhouden zich te scharen onder de tegenstanders van verdere atoombewapening, blijkens de paginagrote advertentie in de Volkskrant, begin december. Aan het eind van het gesprek zegt hij: "Ik vind, dat ik de plaat, die jullie mij gegeven hebben, nu wel verdient heb".

NdB en BB

foto's HS

jonge economen start uw carrière in de accountancy

Wij zijn een groot landelijk accountantskantoor met meerdere vestigingen in het buitenland. De algemene controle- en advieswerkzaamheden worden o.m. ondersteund door een groep accountants die zich hebben gespecialiseerd in de controle van geavanceerde geautomatiseerde administraties.

Mede als gevolg van de regelmatige uitbreiding der werkzaamheden zoeken wij contact met jonge economen, die voornemens zijn de post-doctorale accountantsopleiding te gaan volgen of deze reeds hebben aangevangen en die zich willen bekwamen in de algemene accountantspraktijk. Desgewenst kan na enkele jaren gekozen worden voor een specialisatie op de controle van geautomatiseerde administraties.

Met hen die de uitdaging aandurven tot combinatie van een grondige en gevarieerde praktijkopleiding met interne cursussen naast de universitaire accountantsopleiding zouden wij gaarne in contact komen.

U gelieve daartoe te schrijven aan de heer Drs. J. Koelewijn, Hoofd Sociale Zaken, bij wie u ook telefonisch nadere inlichtingen kunt inwinnen (070-949250), Sir Winston Churchillaan 370, 2285 SJ Rijswijk. Van de definitieve selectie-procedure zal een psychotechnisch onderzoek deel uitmaken.

761

**MORET
&
LIMPERG**

VROUWEN~

NETWERK

"Slechts 0,4 % van de top van het bedrijfsleven in Nederland bestaat uit vrouwen. Een situatie, die nog beroerder is dan in de overige EG-landen, waar gemiddeld één procent van de managers vrouw is", aldus het begin van een artikel in Management Plus.

Het verhaalt verder van een groep vrouwelijke managers, die besloten eens iets aan dat extreem lage percentage te gaan doen.

Men kwam op het idee een vrouwen-netwerk op te richten, een instelling die reeds jaren in de V.S. bestaat. Daar is ieder bedrijf dat iets met de overheid te maken heeft (bv. een toeleverancier) verplicht een bepaald percentage vrouwen in dienst te hebben. Kan zo'n bedrijf niet aan de geschikte vrouwen komen, dan wordt 'Networking' ingeschakeld. Of dat verplichte percentage ook in verschillende functies (op verschillend nivo) is onderverdeeld, vermeldt het artikel niet.

Het nederlandse vrouwennetwerk heeft als doelstelling de arbeidspositie van de vrouw in het algemeen (maar door de samenstelling van dat netwerk waarschijnlijk de positie van de vrouwelijke (aanstaande) managers in het bijzonder) te bevorderen.

Uitgangspunt in deze is, dat "als een vrouw eenmaal een management-functie heeft bereikt, zij weinig extra problemen zal ondervinden van haar vrouw-zijn bij het vervullen van de functie. Maar zij wordt met argusogen gevolgd; een vrouw moet het altijd beter doen dan een man. Wil zij promotie maken, dan zijn de drempels voor haar hoger dan voor een mannelijke kollega".

Dat is dan gelijk de belangrijkste reden voor het opzetten van dat netwerk: het zal een centraal informatie- en adressenpunt zijn, en de vrouwen zullen elkaar gaan ondersteunen. "Want", zo zeggen de

EKONNOOR

initiatiefneemsters, "de hulp van de vrouwen onderling moet zo sterk zijn, dat vrouwelijke managers bij de keuze van hun medewerkers vrouwen vóór moeten laten gaan als er een aanbod is van een gelijkwaardige mannelijke en vrouwelijke kracht".

Op zich een goed initiatief, het wordt een keer tijd, dat zo iets ondernomen gaat worden; maar is dat laatste nou positieve of negatieve diskriminatie?

VROUWEN

BIJ SHELL!

Shell is de laatste tijd ijverig bezig met het werven van vrouwelijke engineers, production-supervisors, organisatieadviseurs en komputer-deskundigen.

Een prijzenswaardig streven, maar het heeft nogal wat voeten in de aarde gehad voordat het (personeels-) management daaraan wilde meewerken.

Een vooruitstrevende personeelschef kwam enige jaren geleden op het idee in te spelen op de toekomstige ontwikkelingen, en een aktie op touw te zetten om meer vrouwen aan te nemen.

Om dit alles soepel te laten verlopen werd een vrouw aangenomen (in de advertentie stond: Intelligente vrouwelijke akademikus gevraagd; dat 'intelligente' werd er voor de zekerheid maar even bij gezet, je weet immers maar nooit).

Zij kreeg de lang niet gemakkelijke taak om de mannen bij Shell van hun anti-vrouw-bij-Shell-gedachten af te helpen.

Eén van hun belangrijkste argumenten was, dat je als bedrijf geen vrouwen richting Arabieren en wat dies meer zij kunt sturen. En zo'n uitzending is, nog steeds volgens die mannen, voorwaarde voor een carrière bij Shell. Maar wat bleek: slechts een klein aantal mannen met hoge functies bij Shell is vroeger uitgezonden geweest.

Ook andere argumenten konden na lange tijd ontzenuwd worden. Er moesten wel naarstig statistieken doorgewerkt en lijvige rapporten geschreven worden.

Maar nu zijn dan eindelijk de deuren van Shell (op een kiertje) opengestaan voor vrouwen.

Noor

KLAARHEID

IN DE ZAAK

Van Mevrouw Bruyn-Hundt, koorde-trice Vrouwenstudies, ontvingen wij een reaktie op Rostra 73.

Daarin werd op pagina 11 door de redaktie een kanttekening geplaatst bij gebeurtenissen in de werkgroep 'werkloosheid onder vrouwen'.

Er was, naar onze informatie, een konflikt ontstaan rond enkele mannelijke studenten, die nogal sexisties gedrag ten toon hadden gespreid.

Daarop waren twee deelneemsters uit de werkgroep getreden.

Volgens Mevrouw Bruyn-Hundt geschiedde dit wegens persoonlijke omstandigheden.

Het lijkt ons, dat de gang van zaken voor tweerlei uitleg vatbaar is. Het is dus aan de twee betreffende dames om klaarheid in de zaak te brengen, zo zij dat wensen.

De Redaktie.

In het kader van de inkrimping zijn wij helaas genoopt ons arbeidskontrakt met u eenzijdig te beëindigen...

Het is eigenlijk best leuk! Nu kunt u om 5 uur de warme hap op tafel hebben als uw man van zijn werk thuiskomt.

DE C.P.B.-PRIESTERS

DEGELIJK KATHOLIEK ONDERWIJS IN TILBURG

Het is de vrijdag voor de kerst. Ik zit in de trein op weg naar Tilburg. Eenmaal over de grote rivieren begint het voor het eerst te sneeuwen; een dik pak blijft liggen. Het roept gemengde gevoelens bij me op. Kerstfeest, christendom, katholieken en het CDA eergisteren in de kamer: geen verantwoording willen nemen voor produktie en stationering van atoomraketten maar toch van Agt laten zitten. Liever dood dan rood. In de Volkskrant lees ik over de nieuwe plannen van onze CDA-minister m.b.t. een looningreep. Volgens nieuwe ramingen van het CPB is extra matiging (alweer) nodig.

CDA, KVP, CPB, KHT het blijken als ik straks in Tilburg kom afkortingen die veel met elkaar te maken hebben. Denk maar eens aan de volgende namen: Stevers, Schouten, v.d. Klundert, Kolnaar, Bosman. Het zijn bekende namen vanuit Den Haag (de SER en het CPB), het zijn de ekonomen die op de economische fakulteit van de Hoge School te vinden zijn.

Bovengenoemde ekonomen, naast een enkele rechtse PvdA'er, veelal KVP'ers, bepalen in sterke mate het algemeen economie onderwijs in Tilburg. Schouten is de big-boss in het rijtje. Zijn ekonomie is sterk kwantitatief gericht. In het propedeuse en het kandidaats-onderwijs is die kwantitatieve inslag terug te vinden. Doctoraalstudenten die kiezen voor algemene ekonomie maken later bij het CPB een goede kans. V.d. Klundert is na zijn 'marxistische' dwaalperiode in de eind zestiger jaren ook in het modellen-spoor terecht gekomen. Zijn ex-medewerker Boerboom is als marxist nog overeind gebleven. Maar of het nu de modellen-bouwers of de marxisten betreft, het ex-priesterschap blijft denk ik zijn invloed houden; de wetenschapsopvatting is voor de ekonomen in Tilburg een geloof geworden. Inmiddels is Boerboom verdwenen uit de vakgroep algemene ekonomie. Hij vormt nu samen met Glombovski de vakgroep Politieke ekonomie en maatschappelijke orde. De benoeming van Glombovski is sterk omstreden geweest en lange tijd (onder meer met hulp van v.d. Doel) tegen gehouden door het Katholieke Stichtingsbestuur van de Hoge School. Dit Stichtingsbestuur waarvan de leden benoemd worden door de bisschoppenconferentie heeft uiteindelijk bakzeil moeten halen voor de vele akties van de studenten. Ze heeft Glombovski weliswaar niet als professor maar als lector m.i.v. 79/80 benoemd. Pais heeft per 1-1-80 de rest gedaan toen hij alle lektoren professor maakte waardoor Tilburg nu eindelijk zijn marxistische hoogleraar heeft.

POLEK

In Tilburg is op de economische fakulteit een redelijk grote aktie kern van studenten, georganiseerd in de POLEK-groep. Ook hun kritiek op de kwantitatieve ekonomie lijkt de vorm van een geloof aangenomen te hebben. Over de kwantitatieve modellen van Schouten wordt niet gediskussieerd. Die hebben geen verklarende waarde voor structurele veranderingen en zijn dus niet maatschappelijk relevant. En daarmee is de kous af. De POLEK stelt er haar eigen ekonomie tegenover: de marxistische. POLEK organiseert voor propedeuse en kandidaatsstudenten een marxisme-cyclus, elke maandag-

In onze serie "ekonomie onderwijs aan andere fakulteiten en hoge scholen" in deze aflevering: "Tilburg". Zoals u weet stelt Rostra zich met deze serie ten doel te leren van onze zuster-fakulteiten in den lande.

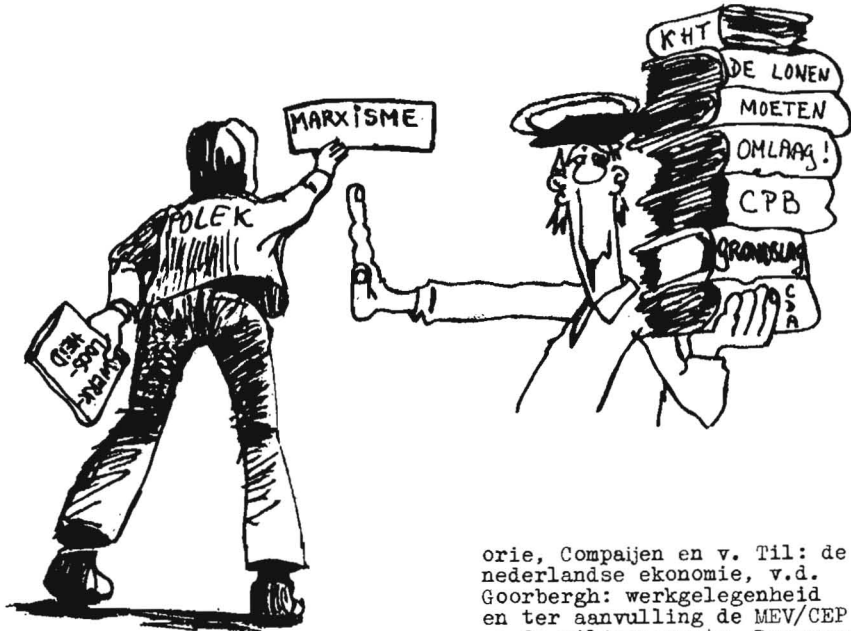
In Tilburg-West aangekomen is de eerste les meteen al dat je beter in een gebouw kunt studeren dat neergezet is voordat de bezuinigingswoede losbarstte. Het Hoge Schoolgebouw staat midden in de bossen, het gebouw is rijkelijk voorzien van marmer en reliëf-metselwerk. Ook de kunst is niet vergeten: buiten een groot anti-fascistisch Chileens schilderwerk, binnen naast veel schilderijen, wandkleden, plaktieken en dergelijke, een luxe verzorgd interieur en een kantine waar de onze een schuur bij lijkt. In het hoge Hoge Schoolgebouw huizen alle fakulteiten; de onderbouw wordt gevormd door de ekonomen, de bovenbouw door de sociologen, juristen en helemaal bovenin op de 11^e verdieping huizen de theologen.

avond. In het doctoraal kan je als keuze vak bij Glombovski terecht. Hier kiezen de studenten hun eigen onderwerp. Boerboom was met de beoefening van de marxistische wetenschap nogal achterop geraakt omdat enerzijds de aktie voor de benoeming van Glombovski en anderzijds zijn aktiviteiten in de conservatieve vakgroep algemene ekonomie hem nogal afleiden. Glombovski schijnt die achterstand snel in te halen. Zijn aanpak schijnt zich te baseren op de aktuele ontwikkelingen in de theorie. Wel kiest hij voor een fundamentele en modelmatige aanpak.

PROPAEDEUSE

De propedeuse is dit jaar geherstructureerd. Dit houdt in dat voor het eerst bedrijfseconomie en computerkunde op het programma staan. Computerkunde is één van de twee vakken die in de propedeuse een andere onderwijsvorm kent dan de hoorcollegevakken; namelijk werken aan een terminal. De bedrijfseconomie is ondermeer gericht op de sociaal economische besturing van Nederland, boek; Andriessen & Miedema. Bij algemene economie staan de boeken Klok & de Beer, Klundert & de Groof en Grossman op de lijst. Het enige vak dat eruit springt is de inleiding tot wijsgerig en wetenschappelijk denken. Dit vak stamt uit de katholieke traditie van de fakulteit die de ethische vorming zwaar liet wegen. Nu is het een moderne inleiding in de wetenschapsfilosofie, de formele logika e.d. Onderdeel van het programma kan ook vormen het maken van een werkstuk dat de behandeling van een economisch probleem beziet vanuit diverse economische stromingen. Het vak wijsbegeerte keert in elke fase van de studie gedurende één jaar (2 uur per week) terug.

KANDIDAATS

Van de ruim 300 studenten die jaarlijks aan de propedeuse beginnen komen er uiteindelijk zo'n 200 in het kandidaats terecht. Deze fase is voor alle studenten gelijk. Opmerkelijk is dat je alle vakken twee jaar lang moet volgen. Voorts valt op dat micro en macro niet worden onderscheiden, maar samen door één vakgroep algemene economie worden verzorgd. Dit heeft als voordeel dat micro en macro economie beter op elkaar afgestemd zijn en

dat het vak in zijn geheel meer flexibiliteit vertoont. Het probleem van onze fakulteit dat micro zijn hele blok vol wil maken met de neo-klassieke micro-verhaaltjes, dat macro vervolgens een ontbrekend stuk micro economie (o.a. in het boek van Thoben) moet gaan geven en dus voor macro economische politiek geen tijd meer heeft, komt in Tilburg dan ook niet voor. Binnen het vak worden actuele ontwikkelingen gevolgd. In de loop der tijd zijn er een aantal neo-klassieke truken in het programma komen te vervallen ten gunste van het behandelen van vraagstukken over economisch beleid. Kritiek van de studenten mag dan zijn dat dit economisch beleid te veel wordt opgehangen aan het CPB-model, in vergelijking met ons kandidaats is de opleiding veel uitgebreider. Daarbij komt nog dat men naast de 4 à 6 uur per week gedurende 4 semesters algemene economie ook nog eens 3 semesters lang gedurende 2 uur per week geld-, krediet- en bankwezen krijgt. Wiskunde en statistiek komen in het kandidaats niet meer voor tenzij men deze kiest uit de twee te volgen keuzevakken. Bij algemene economie staan de volgende boeken op de lijst: Thoben, v.d. Goorbergh/de Groof/Peer: groeithe-

orie, Compajen en v. Til: de nederlandse economie, v.d. Goorbergh: werkgelegenheid en ter aanvulling de MEV/CEP en de miljoenennota. Daarnaast moet nog één boek gekozen worden uit een lijst waarop ook het boek van Passinetti staat. Eén van de zes tentamen vragen gaat over het keuze-boek.

WERKGROEPEN

Bij bedrijfseconomie in het kandidaats wordt bijzonder veel aandacht besteed aan de onderwijsvorm! Ook de bedrijfsekonomen geven 4 semesters college gedurende ongeveer 4 uur per week. In het eerste semester een inleiding met name over kosten- en kostprijnsinformatie, waarin

"scholen" tegenover elkaar gezet worden. (v.d. Schroeffer versus Bouma). In het tweede semester werkgroepen van 10 man/vrouw over planning en planningsmethoden. Het vak behandelt een serie planningsmodellen en is derhalve tamelijk wiskundig. In de groepjes worden de opgaven gezamenlijk doorgewerkt, het tentamen gaat met het boek open. In het derde semester komt de ondernemingsfinanciering aan de orde. Hier worden groepjes van 3 à 5 mensen gevormd die praktische problemen moeten uitwerken. De opdrachten worden dan nagekeken door de docent. De studenten streven ernaar om deze opgaven gedeeltelijk vrijstellend te laten zijn voor het tentamen. In het vierde semester, waarin organisatie van de onderneming wordt gedoceerd kan men kiezen uit twee onderwijsvormen. Of hoorcolleges of groepjes van 10 die groepsopdrachten uitvoeren (en de opdrachten evt. zelf formuleren). Het blijkt dat ongeveer 50% van de studenten voor de groepsopdrachten kiest.

Dezelfde keuze in onderwijsvorm wordt geboden bij het vak wijsbegeerte. Hier kiest 60% van de studenten voor het maken van werkstukken in groepsverband. Dit stelt de student voor 40% vrij van het tentamen. Indien men voor hoorcolleges kiest moet men die 40% van het tentamen wel doen; dit gedeelte gaat dan over een extra keuze boek. Verplichte boeken: Berns e.a., "Denken in Parijs", H.v. Gunsteren e.a.: "Politieke Theorien".

DOCTORAAL

Wil men als ekonometrist afstuderen dan moet men reeds in de propedeuse bij de sub-fakulteit econometrie beginnen. Wil je als fiscaal econoom afstuderen dan kan je dat vak na het kandidaats kiezen. Anders studeer je gewoon af als econoom. Je kan dan kiezen uit vijf specialisaties: algemene economie, bedrijfseconomie, economische sociologie en economische bestuurswetenschappen nationaal of internationaal, zoals Thoben heeft gedaan.

Het doctoraal duurt twee jaar. Het eerste jaar bestaat uit een serie hoorcolleges. Het tweede jaar doe je je afstudeervak en schrijf je je scriptie. Althans volgens het boekje. In de praktijk is de gemiddelde studieduur echter ruim 7 jaar. In het doctoraal heeft vrijwel iedereen minstens één extra jaar nodig om de tentamens na de hoorcolleges uit het eerste jaar te kunnen doen. De hoofdvakken in het doctoraal zijn tamelijk zwaar. Vooral de vakken van Schouten, v.d. Klundert en Stevers zijn moeilijk. Ook hier weer de kwantitatieve aanpak, waarbij het dynamische conjunctuur/structuur model van Schouten uitvoerig aan de orde

vervolg op pag. 14

SCHUMACHER:

'HOE KLEINER-HOE BETER'

Onder deze titel is een aantal lezingen van Schumacher gebundeld. Schumacher was een profeet, die de ondergang van onze beschaving voorspelde. Ondergang niet als een straffe Gods, maar ondergang door mensenhand en -geest. Zijn vindingrijkheid verschaft de mens een technologie, die leidt tot grootschaligheid, en daarmee tot verspilling en tekorten. De Ondergang kan afgewenteld worden als de mens de grootschaligheid verlaat, en terugkeert naar de kleinschaligheid.

OLIE

In de eerste lezing geeft Schumacher aan hoe de industriële (westelijke) wereld is gegroeid, zijn hoogtepunt bereikte, en tenslotte in de problemen kwam.

Door de enorme industriële ontwikkeling in de V.S. kreeg dit land een steeds grotere behoefte aan import-olie. De oliemaatschappijen, die gretig aan deze behoefte wilden voldoen, zorgden ervoor dat deze olie er kwam, o.a. door intensieve exploratie en exploitatie in het Midden Oosten; en de bouw van een tankervloot, met schepen van enorme afmetingen.

De Amerikaanse president Eisenhower, die het strategisch onverantwoord achtte steeds meer afhankelijk te worden van buitenlandse olie, kondigde een wet af, die een invoer tot maximaal 12% van het totale verbruik beperkte. De oliemaatschappijen konden een groot gedeelte van hun olie niet meer kwijt in de V.S. en zochten daarom andere afzetmarkten, o.a. in Europa en Japan. Om de olie op deze markten kwijt te raken, en hun aandeel op deze markten zo groot mogelijk te laten zijn, verkochten ze de olie voor dump-prijzen.

De gevolgen hiervan waren verstrekkend. Die lage prijs van olie verdrong andere energiebronnen (kolen) van de markt. Veel kolennijnen werden gesloten.

In de landbouw kwam de kunstmest in de plaats van de traditionele bemestingsmethoden.

Door de enorme groei van het autoverkeer veranderde het aanzicht van vele steden: de auto verdrong het openbaar vervoer. Een ander gevolg was de enorme groei van de steden en forensenplaatsen. De afstand van

woning naar stadscentrum en werk speelde steeds minder een rol.

KHADAFFI

De andere kant van de medaille was, dat olielanden steeds minder geld voor hun olie kregen. De gehele oliehandel vanaf exploratie tot en met verkoop, was in handen van de oliemaatschappijen. De olielanden kwamen er helemaal niet aan te pas.

In 1960 verenigden de olielanden zich in de OPEC, zonder dat hun invloed groter werd. De eerste grote verandering vond plaats in 1969. In dat jaar greep kolonel Khadaffi de macht in Libië. Toen de oliemaatschappijen zijn verzoek de produktie niet uit te breiden en te beperken, negeerden, nationaliseerde hij ze. Deze beperking had tot gevolg, dat de ruwe olie prijzen op de wereldmarkt met 50% stegen. De les, die de olielanden hieruit trokken was, dat je meer geld voor olie kunt krijgen als je minder verkoopt. Tijdens de Israëliisch-Arabische oorlog van 1973 verklaarde koning Faisal van Saoedi-Arabië de olieproduktie in zijn land iedere maand die de oorlog zou duren met 5% zou worden ingekrompen.

De olieprijs reageerden hierop met een verviervoudiging in een paar weken. Daar het oliegeduld moeilijk te beleggen is, vanwege kans op ont-eigening, is de beste investering de olie in de grond te laten zitten. Olie zal in de toekomst schaars en duur zijn.

GEVOLGEN

Dit zal een direkt gevolg hebben op die sectoren die konden groeien t.g.v. de goedkope olie, o.a. de landbouw en het transport.

De landbouw moet de goedkope kunstmest missen. Het gevolg hiervan zal zijn dat de landbouw voor bemesting weer afhankelijk zal worden van microben. Dat zal volgens Schumacher kleinschaligheid betekenen. Het dure transport maakt dat grote bedrijfseenheden zullen moeten worden gedecentraliseerd, dus kleinschaligheid. Dit is niet in iedere sector mogelijk. Toch zal kleinschaligheid in bepaalde sectoren betekenen dat mensen een stapje terug moeten doen naar een andere leefwijze.

MALTHUS

Schumacher heeft volgens mij een malthusiaanse kijk op de wereld. Hij heeft helemaal geen vertrouwen in de mogelijkheden die wetenschappen technologie zouden kunnen bieden om deze problemen op te lossen. Integendeel, hij ziet de wereld als een gecompliceerde samenleving die meer en meer fysieke inspanning verlangt door mentale inspanning, zodat er geen tijd meer overblijft voor geestelijke waarden die werkelijk van belang zijn. Het is het kapitalistische systeem, dat menselijke zwakheden als gulzigheid, jalouzie, en hebzucht uitbuit. Het communis-tische systeem komt er al niet beter af: hun voornaamste streven is Amerika voorbij te komen. Het socialisme is ook van zijn grondgedachte afgeweken. Het zou zich enkel nog beschouwen als een weg om de levensstandaard van de minder bedeelde klassen wat sneller te verhogen dan in het kapitalisme mogelijk zou zijn. De enige mogelijkheid voor een betere samenleving is een minder technische, gecompliceerde samenleving. Hierin ziet hij ook een oplossing voor de werkeloosheid. Mensen moeten machines vervangen. Hij ziet arbeid als iets zaligmakends, geen arbeid is volgens hem hetzelfde als een leeg bestaan. Reeds genoemd is zijn visie dat fysieke arbeid een lagere mentale belasting geeft, en daardoor meer tijd over is voor "hogere waarden". Ik weet niet welk beeld Schumacher van lichamelijk werk heeft, maar de tijd die ik in de fabriek gewerkt heb herinner ik me als een tijd van werken en t.v. kijken, en niet als een tijd van geestelijke inspiratie. Ik zie dan ook geen heil in de minder technologie-meer lichamelijke inspanning-minder werkelozen-minder luxen daardoor een gelukkiger wereld-filosofie.

TECHNOLOGIE

Mijn idee is dat niet de technologie overboord gezet moet worden om de werkeloosheid op te lossen, maar dat het beschikbare werk moet worden verdeeld, en dat de kosten die dit met zich meebrengt moeten worden gedragen door de strekste schouders. Dat zal betekenen dat topinkomens worden afgeroomd, dat de luxe consumptie, die in deze inkomens categorie het grootst is wordt afgeroomd, en daarmee ook de verspilling van grondstoffen.

komt. Het vak van Stevers, openbare financiën, is iets uitgebreider als het klein tentamen hier. Zo komen ook regionale politiek, kosten- en batenanalyses e.d. aan de orde. Het is echter een nogal op de VS geïntendeerd programma. v.d. Klundert is iemand die zijn programma vaak varieert. Middels actuele literatuur komen diverse onderwerpen aan de orde. Schouten is iets degelijker en zet de methodiek van zijn modellen verder uiteen.

Als ik in Tilburg vraag wat de leuke vakken zijn in het doctoraal komt weer wijsbegeerte naar voren. De studiegids wijst dat ook uit. Men kan wijsbegeerte ook nog eens extra in het tweede doctoraal jaar als (enige) afstudeervak kiezen.

Voer de bedrijfsekonomen geldt dat ze i.p.v. een scriptie te schrijven ook een half jaar stage kunnen lopen.

ELITE KOFFIE

Er valt van Tilburg dus denk ik nog wel zo het één en ander te leren. Niet van de katholieke grondslag want daar wil in Tilburg zo'n 60% van de docenten en 80% van de studenten af. Maar wel van het programma en de onderwijsmethodiek. Er wordt in Tilburg een degelijke opleiding geboden, met een vrij zwaar programma, en naast de overal terugkerende hoorcolleges toch ook een veelheid in aanbod van andere onderwijsvormen. Toch is de staf er zeker niet zoveel meegaander dan in Amsterdam. Inpraak van studenten in vakgroepen en bestuur wordt tegenwerkt. Zo was de eis van de huidige dekaan, wilde hij zijn functie aanvaarden, dat de fakulteitsraad veel minder zou vergaderen. Benoemingen van medewerkers gebeuren in Tilburg net zoals van den Doel het bij ons

doet: geruisloos je vriendjes erin zien te werken. Wat dat betreft is er weer niet zoveel te leren. Ook de bibliotheek biedt niet zoveel meer dan bij ons, of het moest de uitgebreide collectie Oost Europese en Sovjet-boeken zijn.

Resten twee vermeldenswaardige punten: Eén idee voor onze vakgroepsecretariaten: om het werk van de vakgroepsecretarissen te ontlasten beschikt de fakulteit over een aparte typekamer. Punt twee: een ideetje voor onze staf? Mijns inziens moeten de heren docenten en professoren vaak veel te lang in de rij staan voor een kopje koffie, dat gaat ten koste van hun activiteiten om de onderwijsvorm nu eidelijk eens te verbeteren, dat is te merken. In Tilburg heeft men dat beter georganiseerd: op vaste tijden rijden een serie koffie-dames met karretjes langs de kamers om de heren van een lekker bakje leut te voorzien.

Piet de Vrije

Wat ik wel met Schumacher eens ben is, dat je ontwikkelings landen niet moet volstouwen met hoogwaardige kapitaal-intensieve technologie. Deze landen beschikken overvloedig over arbeid, en bijna geen kapitaal, dus moet je ze een arbeids intensieve technologie geven. Bovendien blijven ze zo onafhankelijker van de geïndustrialiseerde landen. Schumacher heeft het in dit verband over intermediaire of overbruggingstechnologie voor ontwikkelingslanden. Deze technologie houdt het midden tussen arbeidsintensieve- en kapitaalintensieve technologie; zeg maar tussen schoffel en trekker.

De bundel bevat verder nog beschouwingen van filosofische aard. Een vraag die hem intrigeert, en die als een rode draad door het boekje voert is: "hoe is het mogelijk dat we op het toppunt van ons succes, uftgerust met technologische mogelijkheden die in de menselijke geschiedenis hun weerga niet vinden, we niets anders lezen en horen dan deze ene vraag: hoe overleven we het?". Het laatste hoofdstuk gaat o.a. over groei. Hij zegt er m.b.t. groei in de geïndustrialiseerde wereld dit van: "als mijn kinderen groeien is dat een goed teken, als ik plotseling begon te groeien zou dat een ramp zijn." Zo heeft Schumacher meer schijnbaar ludieke uitspraken, en dat maakt zijn boekje, ofschoon ik het niet overal met hem eens ben, naast zijn heldere redeneer trant, en zijn originele ideeën, tot aangename lectuur.

H.S.

NIUW GEBOEKT

Richard Hyman, Strikes.
G. Walton/ J. Sheperd, the economic rise of early America.
Joan Robinson, the generalisation of the general theory and other essays.
John D. Stephens, the transition from capitalism to socialism.
Stephen Clarkson, the soviet theory of development.
B. Burkitt/ D. Bowers, trade unions and the economy.
Interfutures, facing the future.
Michael P. Todaro, economics for a developing world.
M.A. Adelman, the world petroleum market.
Luigi L. Pasinetti, lectures on the theory of production.
Phyllis Deane, the evolution of economic ideas.
G. Hardach/ D. Karras/ B. Fine, a short history of socialist economic thought.
D. Hay/ D. Morris, industrial economics.
Angus Walker, Marx, his theory and its context.
J. Gough/ S. Hill, Fundamentals of managerial economics.
Anna Sandor, Panorama van de wereld-economie.
Marius Jonkhart, economiewijzer.
Louis Baeck, de westerse economie in groei en crisis.
Agustin Cueva, Latijns-Amerika. De ontwikkeling van het kapitalisme.
J. Giele, arbeidersleven in Nederland 1850-1914.
Wiarda/ Kline, Latin American Politics and Development.
Th.A. Stevers, da rekenkamer.
Leo de Haes, het wangedrag van de multinationals.
Wiardi Beckman Stichting, voorraad-economie.
Hugo Kijne, geschiedenis van de Nederlandse studentenbeweging 1963-1973.

Tielemans, relaas van een bedrijfs-sluiting.
James M. Buchanan e.a., the mathematical revolution in Sovjet economics.
Robert Lewis, science and industrialisation in the USSR.

LEZING PROF. NOVE

Professor A. Nove, verboden aan de Universiteit van Glasgow zal een lezing houden, getiteld: The irrelevance of Marxism for feasible socialism. Organisatie door de leerstoel ECGV. Plaats: zaal 2363, Jodenbreestraat 23. Datum: vrijdag 29 februari a.s. van 15.00-17.00 uur.

EREDOCTORAAT

Ter gelegenheid van haar 100-jarig bestaan heeft de Vrije Universiteit een eredoctoraat toegekend aan Prof. A.B. Frielink, buitengewoon hoogleraar aan deze faculteit in de administratieve organisatie en controleleer, alsmede in de methodologie van de automatische informatieverwerking. In één van de volgende nummers hopen wij hieraan aandacht te schenken middels een interview met de heer Frielink.

LOONKLASSE 2 DIS

Eind vorig jaar heeft de heer Van Asselt afscheid genomen van onze faculteit. Als portier heeft hij vele bezoekers wegwijds gemaakt in het gebouw. Aan Rostra vertelde hij zijn ervaringen met studenten, professoren, en collega's, en over de starre bureaucratie binnen de universiteit.

was een intiemere kantine en hij zat daar achter een balie in plaats van in een glazen hokje.

"Universitaire bezettingen zijn een stukje strijd, ze betekenen nog geen vooruitgang maar wel activiteit gericht tegen die professoren die alleenheerser willen zijn. Als er activiteit is, is er beweging en als je de wereld wilt verbeteren moet er beweging zijn", aldus de mening van de heer van Asselt.

CRISIS

De heer van Asselt heeft na dertien jaar afscheid genomen van de universiteit. Hier was hij werkzaam bij de economische faculteit als portier, eerst op de Herengracht, later op het Maupoleum. Op 14-jarige leeftijd is hij begonnen als loopjongen in een schoenmakerij. In de dertiger jaren behoorde hij tot de 400.000 werklozen, slachtoffers van de anti-Keynesiaanse begrotingspolitiek van Colijn. In deze periode was hij getuige van stakingen, de Jordaanoproer en demonstraties van werklozen, hetgeen een grote indruk op hem heeft gemaakt.

Na de oorlog kocht hij met geld van een buurman de schoenmakerij van zijn overleden baas. De 25 jaren die hij als kleine zelfstandige het beroep van schoenmaker uitoefende waren moeilijk. Met dubbeltjes en kwartjes spaarde hij het geld bijeen voor de aflossing, rente en loon. Voor zijn kinderen had hij in die periode niet veel tijd.

UNIVERSITEIT

Toen hij dan ook in 1966 de kans kreeg over te stappen naar de Universiteit greep hij deze met beide handen aan. Op het Maupoleum was hij

één van de zeven mensen van het huis-houdelijk personeel. Zij verzorgen de post, het werk op de repro en de portiersloge. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat deze taken zouden rouleren. De specialistische aard van het werk op de repro maakte dit echter onmogelijk. De heer van Asselt vervulde op het laatst alleen nog de functie van portier. Hier had hij vrede mee. Het repro-werk vereiste meer inspanning. "Ik doe het minste wat ik kan doen, want ik word er toch nooit wijzer van, mijn loonklasse was twee dis, het is nooit meer dan drie geworden. En ik heb er tegenover gesteld: Je moet er zo weinig mogelijk voor doen."

BELOFTE

Er was aan iedereen beloofd dat ze in een hogere loonklasse zouden komen. Deze belofte werd voor slechts twee van hen waargemaakt: één werd assistent-beheerder, de ander chef reproductie. De verschillen in loonklasse tussen mensen die in feite hetzelfde werk doen hebben veel onderlinge strijd opgeleverd. Er bestonden ook salarisverschillen tussen de portiers op de faculteiten. Sommige portiers kregen op voorspraak van een professor een hogere loonfunctie: "Doordat wij nog een eind van het Maagdenhuis af zaten waren wij minder in trek. Als je geen mannetje hebt die dat voor je opknapt kom je nooit zo ver".

VERVELING

In zijn doorzonwoning in het druilerige Lelystad vertelde de heer van Asselt dat hij zich nooit verveeld heeft in zijn functie als portier. Naast zijn normale portierstaken zoals het sorteren van de post, het aannemen van boodschappen, EHBO, brandbeveiliging en bewaking hield hij nog genoeg tijd over voor het snijden van fraaie houten beeldjes. Voor de bewaking kon hij beschikken over elektronische apparatuur. Deze heeft echter nooit gefunctioneerd. De bewaking was niet optimaal: "Er is veel gestolen: TV's, auto's, fietsen, brommers, schrijfmachines, stapels hout en nikkel closetrollen". Wat betreft de persoonlijke contacten met professoren en studenten was de situatie op de Herengracht gunstiger dan op het Maupoleum. Er

STUDENTEN

Akties van studenten kon de heer van Asselt altijd van harte onderschrijven. Door de komst van de arbeidersjeugd naar de universiteit zijn de akties toegenomen. "Je had bepaalde personen die vooraan stonden in de activiteit, die gingen ook metershoog boven de anderen uit. Het was of meelopen of geëmotioneerd zijn op een bepaald moment, maar nooit bewust hè. Je had altijd maar een aantal, zoals een paar van de AGE, die vooraan liepen, maar die moesten wel eens zakken want ze liepen in de gaten, ze waren al verdomd".

Het afscheid was geweldig: "Ik heb er slechts dertien jaar gewerkt, ergens anders moet je 25-40 jaar in dienst zijn wil je een toespraakje krijgen en daarom ben ik van mening dat ik toch wel een gewaardeerde kracht was". De heer van Asselt was zeer in zijn nopjes met de cadeaus en de belangstelling die hem ten deel vielen bij zijn afscheid, dat vooral georganiseerd was door Jan van Herwerden.

Na hun levenlang op een etage in de Kinkerbuurt geleefd te hebben genieten hij en zijn vrouw van het nieuwe huis in Lelystad. Kennelijk geldt dit niet alleen voor hen want tijdens onze terugreis naar Amsterdam zagen we een bejaard echtpaar aandachtig enkele bouwtekeningen doorbladeren.

HS en JW

Menigeen vraagt zich min of meer regelmatig af of zijn opleiding wel overeenstemt met het beeld van een werkzaamheid waar hij/zij zich in zou willen begeven na beëindiging van die opleiding.

Eigenlijk zijn er maar weinig mensen die weten wat nu wel en wat niet prakties bruikbaar is buiten een universiteit. Zo ook bij de Economiese Fakulteit van de UvA.

Willem Bouman en Mic van Wijk besloten om door middel van een aantal interviews een indruk te verkrijgen hoe men nu in het bedrijfsleven de verschillende problematieken aanpakt en/of er in deze aanpak ook raakvlakken bestaan met het onderwijs zoals wij dat genieten.

Wij beiden waren met name nav onze kandidaatspaper geïnteresseerd geraakt in de (relatief) vernaauwende binnensteden en de problemen die hierbij ontstaan tav goederen- en personenvervoer. Veel is, en wordt er nog geschreven en gesproken over het personen/vervoer. Duidelijk minder interesse bestaat er (ook bij de politieke partijen) voor de problemen rond het goederenvervoer, goederenverwerking.

Een toepasselijke 'case-study' vonden wij in de BIJENKORF.

Rond de Bijenkorf deden en doen zich eigenlijk al vanaf begin jaren '70 een aantal ontwikkelingen voor die in hoge mate afhankelijk zijn geweest van de ontwikkelingen in de binnenstad. Hieronder volgt een verslag van ons 'veldwerk', hetgeen we voornamelijk hebben samengesteld uit een interview met de heren J. van Neunen (directeur fysical distribution van de Bijenkorf) en de heer D. Smit (hoofd P.R. Bijenkorf). Dank is toegezegd aan de heer F. Noorbergen die ons hielp bij de voorbereidingen van het interview.

GROEI

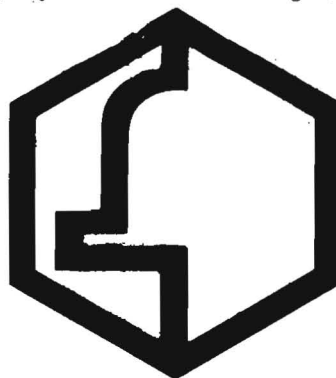
Begin jaren '70 traden er een aantal ontwikkelingen op, waaronder een afnemende bereikbaarheid van de binnenstad, die de Bijenkorf ertoe deden overgaan een uitgebreid onderzoek op het gebied van hun fysical distribution (goederenverwerking in de ruime zin zoals aanvoer, opslag en doorvoer) te organiseren.

De centrale inkoper(s) bestelden tot die tijd voor ieder filiaal apart. De goederen werden dan naar de verschillende filialen verstuurd alwaar ze ontvangen, uitgedrukt en opgeslagen werden. De groei van het assortiment, omzetgroei en het betrekken van steeds verdere markten leidde ertoe dat men over steeds grotere voorraden moest beschikken. Gezien de geringe expansiemogelijkheden in de binnenstad, bracht dit al gauw een ruimte probleem met zich mee. Enerzijds moest daardoor (geplande) verkoopruimte worden opgeofferd voor het aanhouden van voldoende voorraden, anderzijds bracht het filiaalsgewijs voorraadhouden een bijzonder inefficiënt vermogensbeslag met zich mee, niet enkel wat betrof het aanhouden van die magazijnen (9stuks voor 4, later 5 filialen) maar ook dat de verre van optimale grootte der magazijnen de arbeidsproductiviteit naar een te laag peil deed dalen.

CENTRAAL

Eind 1970 werd er een opdracht verleend aan een Amerikaans adviesburo ter ontwikkeling van

een nieuw distributiesysteem voor de Bijenkorf. Een nieuw systeem hetgeen zou leiden tot lagere distributiekosten, betere voorraadbeheersing, kwaliteitsbeheersing en betere arbeidsomstandigheden. Op grond van haar opdracht en met het oog op de doelstelling van de Bijenkorf als warenhuis, kwam het adviesburo tot de volgende aanbevelingen. Er moest één nieuw centraal magazijn komen voor alle Bijenkorf vestigingen. Lokatie van deze centrale vestiging moest worden gebaseerd op het streven tot opheffing van bovengenoemde 'negatieve effecten' en zo dat men een minimale vervoersafstand behield tov de warenhuisvestigingen, aanvoerpunten en aanvoerlijnen (verbindingen met Duitsland, Rotterdam etc.) Daarnaast mag men de sociale problematiek niet vergeten. In de nabijheid van het nieuwe magazijn moeten personeelsleden die willen meeverhuizen zich kunnen vestigen, dan wel ander personeelsaanbod aanwezig zijn. Diverse factoren afgewogen hebbende besloot de Bijenkorf haar nieuwe centrale magazijn in Woerden te vestigen.

BIJENKORF

Hierbij was van belang de nabijheid van een goed snelweg-net maar ook o.a. de gunstig gelegen industrieterreinen van de gemeente Woerden (voldoend e grond tegen een schappelijke prijs) en de mogelijkheid voor personeel om zich in Woerden te vestigen. Ter verduidelijking mag erop gewezen worden dat de creatie van een centraal magazijn, los van direkte bindingen aan een bepaald filiaal van de Bijenkorf, ertoe zou leiden dat men het gehele proces van fysical distribution beter zou kunnen beheersen. Of zoals de Bijenkorf het formuleert: 'de fysical distribution wordt een zelfstandige plaats binnen de organisatie gegeven'.

SPLITSING

Binnen de beleidsaanbevelingen voorgenoemd springt vooral een facet in het oog, te weten de splitsing van de verwerking van meubelen en overige goederen. Dit met name om twee redenen. Ten eerste de servicegraad van de Bijenkorf mbt deze goederen (zoals aan-huis-afleveren) en het afrekenen, ten tweede nav de grootte der goederen waardoor ze moeilijk standaardiseerbaar worden in de verwerking en zij vaak door twee personen verwerkt moeten worden. Voor wat betreft overige goederen volgt later meer.

REORGANISATIE

De bouw van het nieuwe magazijn van de Bijenkorf nam aanvang in september 1972. De eerste fase van de bouw betrof de centralisering van de woning-inrichtingsartikelen. Dit gedeelte werd in september 1973 in gebruik genomen. De bouw van het tweede gedeelte, 'overige goederen', werd begonnen in oktober 1973 en in gebruik genomen op 1 april 1975. Ingebruikname van het nieuwe complex betekende een totale reorganisatie van de goederendiensten. De goederen gekocht door de inkopers worden nu niet meer per filiaal besteld maar centraal voor alle filialen en zodoende centraal naar Woerden verzonden vanuit alle delen van de wereld. Getracht wordt nu een zo groot mogelijke bestelling van verschillende afkomst reeds ter plekke te combineren zodat men ze per container kan versturen, waarbij men ernaar streeft een enkele container met alleen Bijenkorf goederen te vullen zodat zij niet met andere vervoerders hoeven te combineren.

CUA

Het complex in Woerden kent twee perrons. Een voor de afhandeling van de woninginricht-

& FYSICAL DISTRIBUTION

ingsartikelen en een voor de afhandeling van 'overige artikelen'. Ieder perron is voorzien van een groot aantal deuren (laadbruggen) waartegen de containers kunnen worden geparkeerd, zodoende dat men ze van binnen uit kan laden en lossen.

Bij de afdeling 'aankomst overige goederen' worden de containers uitgeladen en vervolgens gaan de verpakte goederen via een rolband systeem naar de controle en uitprijns afdeling (C.U.A.) Via het rolbandsysteem kan een werkverdeler de verschillende goederen naar bepaalde werktafels sturen. Er zijn 16 tafels en iedere tafel vertegenwoordigt een aparte goederen groep. Op de CUA worden de goederen uitgepakt, gecontroleerd en van een prijslabel voorzien. Het verpakkingsmateriaal dat nu overblijft wordt met een vuiltransporteur afgevoerd naar een perscontainer welke het bedrijf zelf heeft aangeschaft.

ROL-KONTAINER

De verwerking van de goederen, die nu volgt kwam op ons zeer modern over. De verschillende goederen worden, reeds voorzien van prijslabel, geplaatst in plastiek normbakken welke in gestandaardiseerde rol-containers geschoven. Deze rol-containers gaan naar de sorteer en expeditie afdeling (SEA) of naar het magazijn alwaar zij worden opgeborgen indien ze niet direkt naar de filialen moeten worden verstuurd. Op de SEA worden de rol-containers zo samengesteld en van een kode voorzien dat zij in een container kunnen worden geladen welke tot een bepaald filiaal behoort. Indien een container vol is, of anders volgens een vast rijdschema, dan worden zij door een truck naar het bepaalde filiaal verreden. De filialen zijn aangepast aan deze nieuwe aan- en afvoer methode hetgeen betekent dat ook hier een laadbrug aanwezig is. De aangekomen vrachtwagen moet nu in principe in een half uur kunnen worden uit- en ingeladen met eventuele retourgoederen. Volgens de kode op de rol-containers kunnen deze direkt naar de afdelingen worden gebracht waar de goederen worden verkocht. Daar kunnen zij zo uit de normbakken worden genomen en reeds van prijslabel voorzien in de schappen worden gezet.

Terug naar Woerden.

De goederen die niet direkt naar de filialen worden verstuurd, gaan per rol-container naar het 'handmagazijn'. De normbakken worden daar van de rol-containers overgeschoven in stellingen. De indeling van dit magazijn is divisiegewijs. De

verschillende divisies zijn weer onderverdeeld in een aantal groepen op artikelnummer zodat ieder artikel een vaste lokatie heeft.

APART

Naast de goederen die bovengenoemde standaard verwerking ondergaan, kent het magazijn ook z.g. bulkgoederen. Deze bulkgoederen kenmerken zich doordat zij wegens grootte, gewicht of breekbaarheid moeilijk geschikt zijn voor de verwerking via de transportband. Een procesleider bij de afdeling aankomst goederen (AG) beslist ter plekke wat er met de goederen moet gebeuren. Hetzij kunnen zij worden opgeslagen in het bulkmagazijn, hetzij kunnen zij op aparte tafel worden uitgepakt, gecontroleerd en geprijsd waarna ze mbv rol-containers of op pallets verder worden behandeld.

zowel als begeleidend document der artikelen als administratie document. De leveranciers sturen hun faktuur direkt naar de centrale-administratie. Mbv de AG-slip wordt aankomst geverifieerd en eventuele hoeveelhedsverschillen bepaald. Tevens bepaald de AG-slip zodoende de werkelijke voorraad waarmede men de verdeling over de filialen kan bepalen en aan eventuele bestellingen van de filialen kan voldoen. Het centrale magazijn staat via terminals in direkte verbinding met de centrale komputer van de Bijenkorf in Amsterdam. Via Amsterdam worden alle gegevens van centraal magazijn en filialen gekombineerd en zijn ze direkt toonbaar te maken. In ieder geval een maal per week worden alle voorraden en bestellingen van het centraal magazijn en filialen uitgeprint.

De opslag van bulkgoederen en van de meubels (aparte magazijnen) gaat in principe op dezelfde methode. Mbv een heftruck zoekt het magazijnpersoneel een plaats voor de goederen in de 5 lagen tellende stellingen van het bulkmagazijn, alwaar een totale opslagcapaciteit bestaat van 2735 pallet plaatsen (pallet= 80x120 Of 100x120). Iedere plaats in het magazijn is voorzien van een kode. De kode van de plaats waar de pallet wordt neergezet, wordt door het magazijnpersoneel op een goederenkaart geponst, waarmee naderhand ieder gewenst artikel zo weer terug is te vinden.

PONSKAART

Het gebruik van de ponskaarten is binnen het bedrijf meer-voudig. Reeds bij aankomst van de artikelen worden zij voorzien van een aankomst goederenslip (AG-slip). Deze slip dient

UITBESTEED

Voor wat betreft het goederen vervoer van Woerden naar de filialen en de klanten dient het volgende worden opgemerkt. Incidentele partijen naar de filialen en bestellingen aan klanten worden met eigen wagens of opleggers afgehandeld. Het geregelde vervoer is echter uitbesteed aan een grote vervoersonderneming. Dit betekent dat containers worden geladen en gelost in Woerden als ze op poten staan. Als een container klaar is voor vervoer komt hier een truck met oplegger onder rijden. Het is gebleken dat de verkeersafhandeling op deze wijze goedkoper is dan het in eigen bezit en exploitatie houden van trucks en opleggers.

PERSONEEL

Het mag niet verwonderlijk het heten dat de verregaande veranderingen in de 'aanpak van de goederenafhandeling ook haar gevolgen voor het personeel dat hiermee betrokken is, heeft doen gelden. Dit met name voor hen die hier in de meest direkte zin mee betrokken waren/zijn. Voorheen bevonden de magazijnen zich vooral in de binnensteden vlak bij de filialen. Omzetgroei en de daarbij behorende groei der voorraden zorgden ervoor dat er ook meer behoefte aan magazijnruimte ontstond. Beperkte expansiemogelijkheden in de binnenstad werkt hier echter als remmende faktor. Het gevolg was dan ook in eerste instantie, voor de bouw van het centraal magazijn Woerden, het maximaal gebruik van de oude magazijnen. Dit soort handelingen vraagt improvisatie vermogen van het personeel en vaak veel geduld omdat het werken in een, eigenlijk, niet meer geschikte ruimte spanningen tot gevolg kan hebben. Daarnaast stond natuurlijk de meer directe binding aan een bepaald filiaal wat voor iedereen meer overzicht en een meer vertrouwde werksfeer geeft. De lokatie in de binnenstad opzich wordt over het algemeen als gezellig ervaren, met name met het oog op de lunch-pauze.

TRAINING

Na de totstandkoming van het centrale magazijn in Woerden heeft men het personeel de gelegenheid gegeven mee te verhuizen (mede dankzij het woningbeleid van de gemeente Woerden). Verreweg de meeste personeelsleden hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Vanwege veranderde werkomstandigheden en een vernieuwde werkaanpak heeft aan de verhuizing vooraf een training en mentaliteitsvorming plaats gevonden. Blijkbaar met positief resultaat omdat, nu het magazijn ongeveer 5 jaar in gebruik is, nog weinig fundamentele klachten gehoord zijn (informatie welke ons door de directie werd verstrekt en zij meenden te mogen opmaken uit reacties uit de ondernemingsraad). Daar het magazijn enigszins buiten de bebouwde kom van Woerden ligt is het nu voor de werknemers minder prakties om tijdens de lunch-pauze te gaan winkelen of zich op andere wijze in Woerden te verpozen. Er is binnen het gebouw echter een goede kantine gevestigd. De accommodatie van het gebouw is tijdens het gebruik op enige punten aangepast aan de wensen van het personeel (zo heeft men op verzoek van het personeel enige muurschilderingen aangebracht en heeft men toestemming gegeven om enige werkzaamheden die aanvankelijk staande werden verricht, nu zittende uit te voeren).

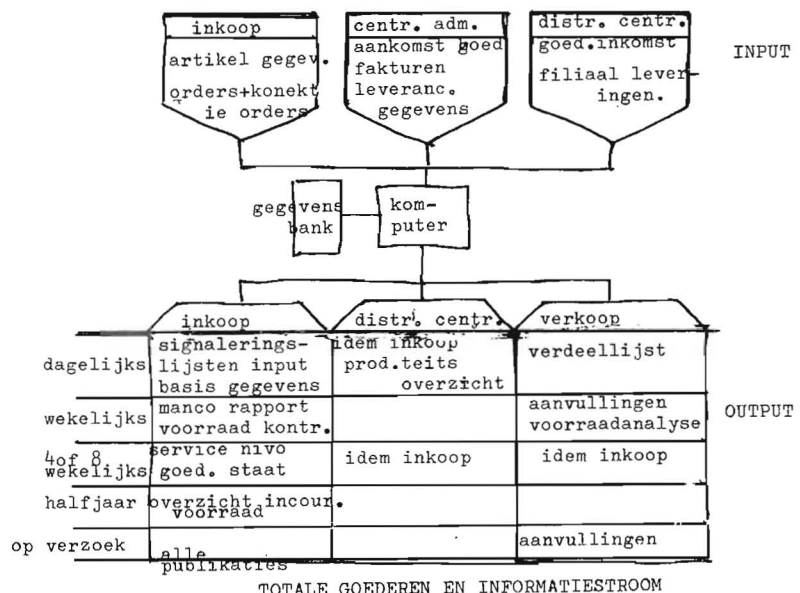
Al met al wordt de nieuwe lokatie en het nieuwe gebouw niet negatief ervaren door het personeel.

RUIMTE

Technies gezien ligt de grote verandering voor het personeel in de verregaande automatisering en mechanisering van de nieuwe situatie. Enerzijds behoeft men, normaal gesproken, niet meer met zware pakken te sjouwen, omdat in het nieuwe magazijn alles met heftruck of steekwagen bereikbaar is. Anderzijds dient men zich aan strakkere werkschema's te houden waarbinnen weinig tot geen ruimte voor improvisatie is gebleven. Dit doordat de sterk vergrote goederenbeweging en het vergrote territorium waarvoor men werkt, moeilijk overzicht biedt. Zodoende zal men de koördinatie aan moderne communicatie middelen over moeten laten.

Het is moeilijk om mijn bevindingen zo even kort weer te geven en te evalueren met de gehele opleiding. Ik hoop dat lezing van het artikel voor de verschillende mensen enige duidelijkheid schept. Ik hoop dat men zodoende zelf een beetje kan destilleren wat wel en wat niet relevant moet worden geacht door bepaalde processen te herkennen. In het volgende nummer van Rostra volgt nog een kort artikel over de Bijenkorf. Dit zal meer de relatie tussen ontwikkelingen in de binnenstad, assortiment en beoogde klantenkring (de z.g. doelgroep) beschrijven.

MvW

EVALUATIE

Wat moet je er nu van denken als je zo'n bedrijf hebt gezien, met de leiding hebt gepraat? Ik geloof dat er best wel een aantal technieken die hier gedoceerd worden te gebruiken zijn in 'praktiese' gevallen. Een hoop dingen die je ziet of hoort, daarvan zeg je: ja, zo is het me inderdaad verteld. Met name op het gebied van produktiebeheersing kwaliteitskontrolle en kommunikatie meenden we duidelijke raakvlakken te onderscheiden. Het zijn echter vooral de uitgangspunten die hier worden genomen en die in 'de praktijk' worden gehanteerd, welke van elkaar verschillen. Te veel is de wijze van doceren erop geënt om te vertellen hoe bepaalde handelingen zouden moeten (in een mooie modelmatige samenleving). Veel handelingen die wij zagen gebeurden ook volgens deze theorieën maar waren op fundamentele wijze aangepast zodat zij ook echt handelbaar waren in een niet modelmatig te omschrijven situatie.

**AE
SEC**

Elk jaar lopen honderden nederlandse Eoonomiestudenten via de AIESEC een goed betaalde stage in het buitenland, t.w. 52 verschillende landen. Jaarlijks worden er over de gehele wereld ruim 5000 studenten uitgewisseld voor een stage van 1 tot 12 maanden

Tijdens de stageperiode zal de student begeleid worden door het plaatselijke AIESEC comité dat ook zal zorgdragen voor huisvesting, werkvergunning en een ontvangstprogramma.

Belangstellenden worden verzocht zich te richten tot:
AIESEC Amsterdam
Jodenbreestraat 23
kamer 2357, tel. 525.4038

WERKLOOSHEID

STUDENT

WERKLOOSHEID IN NEDERLAND
WERK VOOR STUDENTEN

Onder deze pakkende kop heeft de Aktiegroep Economen in de laatste maanden van 1979 geprobeerd projektonderwijs op onze ekonomiese fakulteit in te voeren en waar nodig te stimuleren. Als centraal thema is gekozen voor één van de dringende problemen van deze tijd: de werkloosheid. Zowel in wetenschappelijke als in politieke discussies, maar ook in dagelijkse gesprekken neemt dit onderwerp een centrale plaats in. Berusting schijnt hier en daar opgang te vinden. Maar voor velen is dit niet aanvaardbaar. Vakbonden, vrouwen- en jongerenbeweging, studenten en wetenschappers kunnen hierin niet berusten. Een andere benadering is noodzakelijk. Alternatieven zullen moeten worden aangedragen. Een alternatief werkgelegenheidsbeleid zal ontwikkeld moeten worden (denk bv. aan het plan van de Jeugdwerkloosheid van het NVV-JC in 1979).

INSPRAAK

Ook door ekonomie studenten kan, al dan niet in het kader van hun studie, hieraan een bijdrage worden geleverd. Alleen is onze huidige studievorm niet de geschikste om dit te kunnen realiseren. De ekonomiestudie is vooral konsumptief van aard: kolleges volgen en tentamens afleggen zijn de voornaamste bezigheden. Te vaak ben je als student op jezelf aangewezen. Samen studeren is er niet bij. Je eigen ideeën en die van anderen actief en kritisch bespreken en verder uitwerken kan alleen in de (individuele) papers en scripties; tegenwoordig is dit gelukkig ook enigzins mogelijk in de zgn. papervervangende werkgroepen. Over de inhoud van de studie tenslotte heb je als student ook niet veel te zeggen. Tot in de details is het programma meestal vastgelegd volgens ideeën van de stafleden.

Maar, het kan ook anders!

SAMEN

Mogelijkheden kunnen worden geschaapt voor studenten om eventueel samen met stafleden te werken in bijv. projectgroepen. Gezamenlijk kan dan het kollege onderwerp of onderzoeksthema worden vastgesteld. Dit kan heel goed werken en is ook bijzonder leerzaam omdat op deze manier ervaring wordt opgedaan in het formuleren en afbaken van problemen en in het opzoeken van literatuur en empirische gegevens. Studenten samen onderwijs laten doen rond een bepaald onderwerp, dat is de kerngedachte waaruit projektonderwijs moet worden opgezet. Centraal staat daarbij het werken in een groep en daarin actief, creatief en vooral kritisch bezig zijn, zoals je dit ook in je latere beroepssituatie zal moeten doen. Nadruk moet komen te liggen op discussie en het gezamenlijk verwerven van kennis en nieuwe inzichten.

INTEGRATIE

Een verder voordeel van projektonderwijs is dat je niet zo vastgebakken zit aan één vakgebied (ekonomie) of één deelgebied van de ekonomiese wetenschappen (bijv. makro of externe). Omdat het onderwerp centraal staat zal juist de integratie van ekonomiese vakken vaak mogelijk en zelfs noodzakelijk zijn. Tevens kunnen verschillende stromingen in de ekonomiese theorie worden besproken. Hetzelfde geldt voor de gewenste integratie van de ekonomiese wetenschap met andere, en de gelegenheid om de theorie, meer dan tot nu toe is gebeurd, te verbinden met de emperie. Dit alles leidt dan tot de o zo noodzakelijke integratie van onderwijs en onderzoek.

wetenschap en samenleving

INTRODUKTIE

Op een onlangs gehouden bijeenkomst van geïnteresseerde studenten werden een aantal plannen in deze richting besproken. Ingegaan werd op de achtergronden van het ontstaan van deze projekt aanpak en van de gekozen centrale thema: werkloosheid.

Aan de hand van een intoduktie middels de op beperkte schaal verspreide brochure: "Werkloosheid in Nederland; Werk voor studenten" werd enige bekendheid hieraan gegeven. Op de bijeenkomst zelf werden nog een aantal inleidingen verzorgd door leden van de Wetenschapswinkel, het NVV-JC en de onderzoeksgroep van de AGE. Hierbij werd getracht een beeld te schetsen van de mogelijkheden om deze aanpak te realiseren en van de wijze waarop deze groepen aan het werk konden gaan. Tevens werd nader ingegaan op de gekozen thema's: arbeidstijdverkorting en jeugd- en vrouwenwerkloosheid.

WAAROM?

Met name de Wetenschapswinkel had in haar twee jarig bestaan verschillende verzoeken binnengekregen voor onderzoek naar bepaalde ekonomiese problemen rond de jeugdwerkloosheid en het minimum loon. Ook het NVV-JC was hier al een aantal jaren mee bezig. Maar verder onderzoek op dit gebied vroeg om een meer ekonomies gerichte benadering en daartoe zijn op dit moment de mogelijkheden niet aanwezig. Met een projekt-groep jeugdwerkloosheid wordt nu o.a. getracht op een redelijke termijn in deze behoefte te voorzien. Over vrouwenwerkloosheid loopt al een papervervangende werkgroep olv mevr. Bruyn-Hundt (en in januari start er een nieuwe groep); tevens is er een studiegroep bezig met de rechtspositie van de vrouwen in de gezinsverzorging. Ook over arbeidstijdverkorting valt nog wel wat te zeggen. Een alternatief werkgelegenheidsbeleid gericht op het verminderen van de werkloosheid zal in eerste instantie uit moeten gaan van het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen. Dus niet alleen maar gericht op het behoud van bestaande arbeidsplaatsen. Zowel het scheppen als het behoud van arbeidsplaatsen moet aandacht krijgen, middels de door de vakbeweging bepleitte arbeidsplaatsenovereenkomsten (APO) en arbeidstijdverkorting (ATV). Met name over de wenselijkheid en de mogelijkheden van de invoering van arbeidstijdverkorting zijn de meningen sterk verdeeld. Laat staan dat er eensgezindheid zou bestaan over de verschillende vormen van arbeidstijdverkorting. Dit alles betekent mogelijkheden te over voor studenten om in een projektgroep nuttig en zinnig onderzoek te doen.

TOT SLOT

In de komende maanden zullen twee projektgroepen rond de thema's jeugdwerkloosheid en arbeidstijdverkorting van start gaan. Begonnen wordt met een oriëntering op het probleemgebied en het bijeenzoeken van literatuur, empirische gegevens en standpunten van verschillende organisaties en personen. Daarnaast worden contacten gelegd met wetenschappelijke medewerkers en eventueel anderen buiten onze fakulteit; met name gericht op het doorspreken van de vorm en de inhoud van deze projecten en misschien voor een stuk begeleiding. Tevens kan dan bekeken worden wat de mogelijkheden zijn om onderdelen van deze projecten in te brengen of te volgen binnen de huidige studie. Dit zal allemaal nog veel tijd in beslag nemen, maarnaar wij hopen kunnen hier in de toekomst de vruchten van geplukt worden. Het is nog steeds mogelijk te op te geven voor deelname aan een van de projektgroepen. Voor verdere informatie en/of het geven van adviezen kun je je richten tot de onderzoeksgroep van de Aktiegroep Economen: Ferd Crone, Bert Heysman, Clemens Lutz, Mirjam Nijhof, Wim Swaan, mmv Hans Oostendorp. AGE, kamer 2163

DE VERZWAKTE NEDERLANDSE

Enkele maanden geleden verscheen de Voortgangsnota Economisch Structuurbeleid (sectornota). Dit is een vervolg op de Nota inzake de Selectieve Groei (structuurnota), die in 1976 door de vorige regering werd uitgebracht. De structuurnota kreeg in verhouding tot de sectornota nogal wat aandacht; ze leidde o.a. tot wat een maatschappij hervormend voorstel genoemd werd: de Wet Investeringsrekening.

Daarnaast introduceerde ze nieuwe termen als een georiënteerde markt-economie, waarbij selectiviteit en continuïteit belangrijk waren.

De sectornota is minder spectaculair, maar introduceert wel een beleid, dat tussen 1980 en 1985 bijna 7 miljard gulden moet gaan kosten.

Deze uitgaven werden noodzakelijk geacht, omdat de concurrentiepositie van Nederland ernstig verzwakt zou zijn. Of de verslechtering van de Nederlandse concurrentiepositie afdoende is aangetoond, wordt in deze bijdrage betwijfeld.

Het uitgangspunt in de sectornota is, dat de Nederlandse concurrentiepositie al een aantal jaren verslechtert en dus dringend aan noodzakelijke verbetering toe is. Het begrip concurrentiepositie wordt niet gedefinieerd; men volstaat met een aantal bewijzen van 'onze verzwakte concurrentiepositie'. Deze bewijzen worden nader bekeken.

DIENTENBALANS

Allereerst wordt vermeld, dat de betalingsbalans er in de tweede helft van de zeventiger jaren ongunstiger kwam uit te zien. Dit betreft zowel de dienstenbalans als de goederenbalans. De dienstenbalans kent een kleiner positief saldo; de sterk negatieve ontwikkeling van het toeristenverkeer (p.8) is daarvoor verantwoordelijk. Meer toeristische uitgaven buiten de grenzen kunnen, volgens De Jong, beter als een vervoersverschijnsel gezien worden*. Dit zou ook kunnen leiden tot de conclusie, dat de concurrentiepositie van Nederland best redelijk is, gegeven toenemende bedragen, die Nederlanders in het buitenland kunnen besteden. Alvorens het een of het ander naar voren te brengen, moet gekeken worden naar de ontwikkelingen van dit onderdeel van de dienstenbalans in binnen- en buitenland. Als de toeristische uitgaven binnen Nederland per jaar ook groter worden, of in ieder geval niet verminderen, kan er moeilijk van een verslechtering gesproken worden.

Als daarnaast de uitgaven buiten de grenzen sterker toenemen wordt duidelijk, dat 'de Nederlander zich in elk geval geen inspanningen louter terwille van ministeriële statistieken getroost'**. Kortom, dit argument is onvoldoende.

WERELDHANDEL

Vervolgens komt de goederenbalans ter sprake. Bij de goederenbalans speelt een belangrijke rol, dat

onze gemiddelde exportstijging de laatste jaren achterbleef bij die van de wereldhandel. Het Nederlandse exportpakket wordt daarmee vergeleken. Het is de vraag of dat een zinvolle zaak is. Gezien de aanzienlijke prijsstijgingen voor olie en andere grondstoffen is dit bijna vanzelfsprekend. Maar geldt dat ook niet voor Duitsland? Waar naar gekeken moet worden is naar de exportontwikkeling van landen, die met Nederland te vergelijken zijn. Als dan blijkt, dat Nederland het ten opzichte van bijvoorbeeld belangrijke Duitse sectoren niet haalt, komt de concurrentiepositie in het geding.

De Jong brengt nog een ander argument naar voren. Hij laat zien, dat de industriële productie in Nederland tussen 1963 en 1974 het snelst groeide van alle EEG-landen (Nederland 1963 = 100, 1974 = 215 en West-Duitsland 1963 = 100 en 1974 = 171). Landen, die in een hausse snel expanderen, kunnen meer dan evenredig door een recessie getroffen worden. Dit zou dus voor Nederland kunnen gelden. Op langere termijn behoeft dit niet al te veel te betekenen.

Dat bepaalde bedrijfstakken niet groeien of achteruit lopen bij de uitvoer van goederen, zegt niet zoveel over de concurrentiepositie van Nederland. Zolang bedrijfstakken als de papier- en de grafische industrie en chemie en rubberindustrie, die wel groeien het verhoudingsgewijs redelijk doen, lijkt er weinig aan de hand. Zolang bedrijfstakken met een relatief hoge toegevoegde waarde verhoudingsgewijs (maar die vergelijkingsmogelijkheden zijn in de nota niet te vinden) redelijk expanderen, valt niet in te zien, hoe de concurrentiepositie verslechtert.

MARKTAANDEEL

Het volgende bewijs uit de nota heeft te maken met het binnenlandse marktaandeel van de Nederlandse industrie. Dat loopt terug, zoals tabel 1 verduidelijkt. Ter toelichting wordt nog opgemerkt, dat het teruglopen van de binnenlandse marktaandelen 'deels het

In bijgaand artikel geeft Drs. Rob de Lange zijn mening over het sectorstructuurbeleid. Hij schreef reeds eerder voor ROSTRA. In 1979 publiceerde hij samen met Drs. Derk Haank 'De uitvaart van Nederhorst', waarover U in dit blad kon lezen.

Opvallend en vermeldenswaard zijn de bijdragen van de Leerstoelgroep Externe Organisatie in ROSTRA. Naast Prof. H.W. de Jong schreven ook Drs. Maria Brouwer en Drs. Wim Schoutendorp meerdere bijdragen. Voor een Leerstoelgroep met een relatief kleine bezetting is dit een opvallend verschijnsel. Hoewel niet iedere vakgroep materie behandelt, die bij uitstek geschikt is voor publicatie in dit blad, menen wij toch, dat de Leerstoelgroep Externe Organisatie een goed voorbeeld stelt voor ander wetenschappers aan deze faculteit. Dus,..... wie volgt?

gevolg is van toenemende internationale arbeidsverdeling, maar voor- al wordt veroorzaakt door onze verzwakte concurrentiepositie'. De Jong noemt dit een redering 'pour besoin de la cause':

- het groeiende aandeel van buitenlandse ondernemingen op de Nederlandse markt is geen verschijnsel dat alleen in de jaren zeventig valt waar te nemen. In de jaren vijftig en zestig was daarvan eveneens sprake, terwijl onze industrie toen ongetwijfeld een gunstige kostenpositie had. De integratie, vooral in EG-verband, is de werkelijke reden. Het Centraal Planbureau heeft dat in het Centraal Economisch Plan 1967 reeds gedocumenteerd en de elasticiteit van de intra-EG-handel t.o.v. de binnenlandse handel van de EG-landen berekend op 2.5 à 3.0, dat wil zeggen twee maal zo hoog als de elasticiteit van de wereldhandel in de jaren vijftig en zestig. Omgekeerd heeft de Nederlandse industrie een groter aandeel op de binnenlandse markten van onze EG-partners verworven. Met de toetreding van drie

CONCURRENTIEPOSITIE

TABEL 1. VERLOOP BINNENLANDSE MARKTAANDELEN¹ GEBASEERD OP WAARDECIJFERS PER BEDRIJFSTAK IN DE INDUSTRIE. 1970 = 100

	1970	1974	1976	1977	1978
Voedingsmiddelenindustrie:					
- veehouderijprodukten	100	92	91	91	91
- overige produkten	100	96	94	95	95
Dranken- en tabaksverw. ind.	100	93	92	92	89
Textielindustrie	100	84	77	80	71
Kleding-, leder- en schoenind.	100	67	46	41	38
Papier- en grafische industrie	100	96	95	96	97
Hout- en bouwmaterialenind.	100	92	88	87	86
Chemische en rubberindustrie	100	105	97	95	93
Basismetalaalindustrie	100	100	100	99	103
Metaalprodukten- en machine- bouwindustrie	100	100	95	92	90
Elektrotechnische industrie	100	89	76	73	73
Transportmiddelenindustrie	100	89	53	70	68
Aardolieraffinage	100	90	87	87	87
Industrie totaal	100	95	91	90	89

¹ Binnenlandse leveringen, afkomstig uit binnenland in verhouding tot binnenlandse bestedingen (inclusief toename van voorraden en onderhanden werk uit het binnenland, exclusief voorraadvorming, uit invoer). BRON: C.P.B.

nieuwe lidstaten in de jaren zeventig is deze marktpenetratie voortgezet;

- voorts was in de jaren zeventig sprake van een sterk groeiende "multinationalisatie" van ondernemingen. Ook dit verschijnsel drukt het aandeel van de binnenlandse industrie op haar thuismarkt, maar het is bepaald niet uniek voor Nederland, noch zonder meer een indicatie van verminderde concurrentiekracht.

Dit is opnieuw geen bewijs voor de verzwakte concurrentiepositie. Waar naar gekeken had moeten worden is de ontwikkeling van de binnenlandse marktaandelen in samenhang met de ontwikkeling in met name andere EEG-landen. Als ook daar de binnenlandse marktaandelen zouden zijn teruggelopen, lijkt er weinig aan de hand te zijn. Integendeel.

WERKGELEGENHEID

Het volgende argument, dat in de nota naar voren komt, is het teruglopen van de werkgelegenheid. Tussen 1974-1978 nam die 15% af. De werkgelegenheid in de dienstensector steeg nog enigszins, 0,9%, maar dat was een duidelijke afzaking ten opzichte van de voorgaande periode.

Kan uit het teruglopen van de industriële werkgelegenheid geconcludeerd worden, dat de concurrentiepositie verzwakt is? Dat kan niet. Waar het om gaat is of Nederlandse ondernemingen kunnen concurreren met buitenlandse ondernemingen. Als in Nederlandse bedrijven produktiviteitsstijgingen gerealiseerd worden, die de werkgelegenheid niet doen toenemen, maar die minstens zo groot zijn als 'elders', dan heeft dat betekenis voor de concurrentiepositie.

Alle in de nota vermelde bewijzen voor de droevige concurrentiepositie van Nederland zijn op zijn minst van vraagtekens te voorzien. De redeneringen zijn onjuist. In de nota dekt men zich enigszins in. Er wordt melding gemaakt van de kwartanalyse van het C.B.S., waaruit naar voren komt, waaruit naar voren komt, dat ook in zwakke sectoren 'zeer sterke en gezonde bedrijven voorkomen' (p.10) en 'naarmate men afdaalt naar het niveau van de individuele ondernemingen moet worden geconstateerd, dat de werkelijkheid meer heterogeen is, dan uit meer globale beschouwingen kan worden afgeleid'.

Maar vervolgens wordt er dan weer snel gesproken van de verzwakte concurrentiepositie en wordt een beleid aangedragen, dat tussen '80 en '85 bijna 7 miljard mag gaan kosten. Een beleid, dat vooral gericht gaat worden op de sectoren en waarbij 'de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van herstructurering of sanering ten principale bij het bedrijfsleven dient te berusten'.

Vooralsnog kan geconcludeerd worden, dat het uitgangspunt voor een structuurbeleid - de verzwakte internationale concurrentiepositie - niet is aangetoond. Of het beleid dan wel effectief kan zijn, is een vraag die een volgende keer bekeken wordt.

R. de Lange

*H.W. de Jong: De economie van het structuurbeleid, waar voor het geld? in: E.S.B. van 24 oktober 1979. Dit is het enige kritische artikel over de nota. In hetzelfde nummer van E.S.B. staan meer bijdragen over de sectornota, maar die komen niet veel verder dan een beetje meer en een beetje minder.

** H.W. de Jong in bovengenoemd artikel.

ROSTRA
ZOEKT
MEDEWERKER
MNL ~ VRL

Brieven aan:
ROSTRA, postadres kamer 2141

de huidige redactie: v.l.n.r. Jos, Mic, Hans, Rob, Noor en Bert.

HOMO ECONOMICUS

ECONOMEN ZIJN MENSBEELDHOUDERS

De homo economicus (de doelgerichte mens) blijft een van de meest aanstootgevende uitvindingen van de economie. Geleerde boeken zijn over hem geschreven, bijvoorbeeld door Nobel-prijswinnaar Simon. In talloze vermommingen wordt hij ook over de gehele wereld ten tonele gevoerd voor een argeloos of argwanend studentenpubliek. Nu eens in het maatpak van de doelgerichte belegger, dan weer in het uniform van de doelgerichte bureaucaat of actieforder. Deze Grote Afweger ziet zich gesteld voor afgrijselijke dilemma's, maar weet met enig plussen en minnen nog juist de beste keuze te doen. Hij talmt misschien, maar weet op den duur wat hij wil en kan uitmaken wat hij wil en kan uitmaken wat genot brengt in dit ondermaanse, en wat niet. Als het even mee zit, sleept hij zoveel mogelijk behoeftebevrediging naar de eigen zijde, zonder zich meer dan nodige inspanning te getroosten. Dit alles, steeds opnieuw en tot de dood er op volgt.

VERWIJFT

Het uitgangspunt van de homo economicus wordt zelden in dank afgenomen. Het heeft ontelbare kritische gessten aangespoord tot het verwijt dat de economie niet alleen een burgerlijke aspectwetenschap is, maar - droeviger nog - ook een geborneerde wetenschap over geborneerde mensen. In 1937 verzuchtte Weststrate " dat men in de economische literatuur den mensch zoo zelden ontmoet ". Sindsdien hebben vele onbegrijpende psychologen socio-logen en verbaasde economiestudenten hem dit nagezegd. De logen vinden dat je in economische leerboeken en economisch onderzoek zo weinig verneemt over verdringing, verslaving en ander fijns in de berenput van de consumentenziel of over de rol van de producent als machthebber (die is ook maar gestuurd).

DELIRIUM

De modale economie-student neemt in een mum van tijd een fors aantal glazen sterke drank tot zich, bespeurt dat elk extra glas beter smaakt en vraagt zich in het zoveelste delirium temidden van een tentamen-hordelooop af van welk ijzer de 1e wet van Gosseen is vervaardigd. Zo ontstaat een om zich heen slaande twijfel over de vraag of de homo economicus ook buiten het Maupoleum in het wild rondloopt en ook de roep om héél de mens. Ja, als het aan de kritici ligt, wordt de economie letterlijk een katholieke wetenschap.

VEBLEN

Maar is dit verwijt terecht geplaatst? Een vluchtige visite aan het museum van Opgezette Economisten (Bentham and Co.) leert dat het met die beperktheid wel meevalt. Om een paar fraaie voorbeelden te geven. Veblen heeft de naijverige mens bedacht. De consument die wordt opgejaagd tot de bizarre aanschaf van de volledige Russische bibliotheek van Van Oirschot, van een video-platenspeler, of van een tweede racefiets van het Rihmerk omdat hij een relatieve voor-sprong op zijn soortgenoten (die andere directeuren, die andere intellectuelen, die andere studenten) moet handhaven of zijn relatieve achterstand snel moet inlopen, wil hij niet verteren van jaloezie. Als dit mensbeeld klopt, dan kunnen we volgens Veblen de nulgroei en het echte socialisme wel vergeten.

MARX

Marx heeft de vervreemde mens ontwikkeld. De proletarische drommel die onthecht is van zijn betere Ik (een identiteitsorisis is dus niet burgerlijk maar proletarisch !), van de natuur (auto-bermen en Benidorm-stranden, dan heb je het wel gehad) en van zijn mede-drommels (die even vervreemd zijn, zodat er niet wordt samengewerkt maar geconcurrereerd van de wederweerga). De vervreemde mens is niet bij machte om door de sluier van de ruilwaarde te tunen en te beseffen dat de maatschappelijke produktie ook voor een afgepakt stukje zijn persoonlijke produktie is. Zonder de vervreemding heeft het kapitalisme volgens Marx geen draagvlak.

WEBER

EN

SCHUMPETER

Weber heeft ons opgescheept met de protestantse mens. Voor de protestant is het sparen, produktief zijn, met mate consumeren en ploeteren in het zweet des aanschijns geblazen. Dat alles om te solliciteren naar een gunstige beschikking van die ene Grote Zwartkruis, die de kernploeg voor het hiernamaals samenstelt. Het kapitalisme heeft dan misschien niet zijn voortbestaan, maar toeh tenminste zijn ontstaan aan dit protestantisme te danken. Volgens Weber uiteraard, want als U het mij vraagt opereren deze protestanten tegenwoordig bij voorkeur in socialistische politieke partijen.

En de laatste maar niet de minste, Schumpeter kwam met de innoverende mens. De ondernemer die zorgt dat dingen ook worden gedaan, die zich waagt aan vernuftige en financieel riskante vernieuwing van de produktie-technologie. Deze lieden, die hun tijd vooruit snellen, maken volgens Schumpeter het werkelijke beleid in een moderne samenleving. De ministers die groei- en innovatie-nota's voortbrengen dat het een lust is worstelen met de vraag of Schumpeter's bewering ook omgekeerd geldig is.

NARCISME

En met deze rondleiding is de mensbeeldenstorm bij lange na niet geluwd. Zo werden in de jaren zeventig de narcistische mens en de altruïstische mens in het museum bijgezet. Narcistische managers en consumenten zijn voortdurend op zoek naar zichzelf en een verbetering van het eigen imago bij de omgeving. Ze hebben daar een instante consumptie (van trimpakken tot een plankje Oosterse wijsbegeerte) voor nodig. Als het narcisme oprukt, dan zal de marktverzadiging gauw gepasseerd zijn. Altruïsten stoppen veel van anderen welzijn in hun eigen nutsfunctie. Ze hebben bloed, geld en energie over voor hun bedreigde doelgroep. Zonder het altruïsme geen ontwikkelingshulp, geen permanente verbetering van het natuurlijk milieu en ook geen verzorgingsstaat.

CONCLUSIE

De conclusie ligt voor de hand. Economen vinden niets te gek. Elke normale of afwijkende vorm van behoeftenbevrediging vindt bij hen onthaal, met of zonder " invoeling ". Is dit een opzienbarende conclusie? Helemaal niet. In 1940 heeft Hennipman, de vorige hoogleraar aan de faculteit die les gaf in de welvaarts-theorie, al aangetoond dat het uitgangspunt van de homo economicus van de economie een wetenschap maakt die zich noodzakelijkerwijs niet slechts bekommert om het lot van egoïsten, kapitalisten en materialisten, maar om dat van werkelijk elk individu dat een welzijn najaagt, dat mede afhankelijk is van schaarse en alternatief bruikbare factoren.

HENNIPMAN

Een prachtig maar moeilijk verkrijgbaar boek, dat Economisch motief en economisch principe van Hennipman. Het ligt nu op mijn nachtkastje. En ik heb weer eens begrepen dat het ruime welvaartsbegrip van Hennipman van de economie een democratische discipline heeft gemaakt. Geen enkel mensbeeld is bij voorbaat uitgesloten. Dat is een kracht en, misschien ook, een zwakte.

Jos de Beus

Klynveld Kraayenhof & co

ACCOUNTANTS

Wij zijn een internationaal georiënteerd accountantskantoor met vestigingen in binnen- en buitenland.

Op onze kantoren Amsterdam, Arnhem, Deventer, Eindhoven, Groningen, Hengelo, Rotterdam en Utrecht is plaats en toekomst voor

jonge bedrijfseconomen

die registeraccountant willen worden.

In een op dienstverlening ingestelde flexibele organisatie krijgen zij de gelegenheid een brede ervaring op hoog professioneel niveau op te doen

De sterk gevarieerde controle- en adviesopdrachten worden in veelal kleine teams uitgevoerd. In combinatie met een intensieve begeleiding door werkoverleg, interne opleidingen en vaktechnische ondersteuning vanuit het Directoraat Vaktechniek, biedt dit een reële mogelijkheid snel een interessant vak te leren.

De loopbaanbegeleiding is gericht op interne promotie naar functies op hoog niveau in Nederland en in het buitenland.

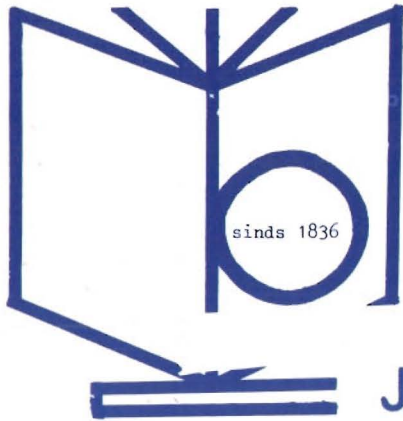
Naast vakbekwaamheid in ruime zin kunnen als functie-eisen onder meer genoemd worden: analytische aanleg, communicatief vermogen, representativiteit en spankracht.

Geïnteresseerden verzoeken wij een oriënterend gesprek aan te vragen bij de heer C. Brandenburg, hoofd van onze afdeling Personeelszaken, Prinses Irenestraat 59, Amsterdam, telefoon 020 - 5410541.

Amsterdam Almere Amersfoort Apeldoorn Arnhem Breda Deventer Dordrecht Eindhoven s-Gravenhage Groningen Haarlem Heerlen Hengelo Hoorn Leeuwarden Middelburg Rotterdam Utrecht Zwolle Antwerpen Barcelona Brussel Dusseldorf Hamburg Londen Madrid Parijs Milaan Zug Zurich Bogotà Buenos Aires Caracas Curacao Jakarta Montevideo New York Paramaribo Rio de Janeiro Salvador Sao Paulo

brinkman's

boekhandel

Jodenbreestraat 23 - kamer 2386
Amsterdam - Tel.: 020 - 525 4024

E.J. Hobsbawm- De tijd van het kapitaal 1848-1878

Hobsbawm beschrijft met oog voor grote lijnen en verbanden een periode in de geschiedenis waarin de industriële revolutie op de voorgrond treedt nadat het beroemde 'lentetijd der volkeren' van 1848 allerwegen was mislukt; een tijd waarin de economische en technische drama's het meest in het oog springen en 'voortgang' het sleutelwoord was.

Meulenhoff, 1979.

f 45,00

F.C.B. van Wijnen- De ondernemingsraad

De nieuwe wet op de ondernemingsraden wordt in dit boek behandeld, alsmede de ontstaansgeschiedenis en de sociaal-economische kontekst van de medezeggenschap in het algemeen en de ondernemingsraad in het bijzonder.

Aula, 1979.

f 10,00

H.W. Arndt- The rise and fall of economic growth

A study in contemporary thought

Since the 1960's, economic growth as a policy objective has come under attack from various quarters, from social critics, from left-wing radicals and from environmentalists. This book tells the story of how this happened and tries to explain why.

Longman, 1978.

f 16,75

Milo Keynes (editor)- Essays on John Maynard Keynes

Familie, vrienden, en kollega's beschrijven Keynes' werk en leven.

Cambridge University Press, 1979.

f 27,50

**EKONOMIE
GEOGRAFIE
PLANOLOGIE
SOCIOLOGIE**